

Тэндэнцыі

Кадровая практыка

На гэтым тыдні 40-годдзе святкаваў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтва. На ўрачыстасцях з нагоды круглай даты шмат казалі пра шыкоўны педагогічны калектыў, які прыкладае ўсе намаганні і дзеліцца ўласнымі творчымі здабыткамі для таго, каб штогадова больш за 5 тысяч студэнтаў спазнавалі традыцыйную і сучасную нацыянальную культуру ў самай шырокай разнастайнасці яе праяў. "К" сустрэлася з дэканам чатырох факультэтаў універсітэта, каб даведацца пра стратэгію падрыхтоўкі кадраў для сферы.

Настасся ПАНКРАТАВА

Каб змянялася ментальнасць студэнтаў

— Факультэт адным з першых у краіне ўжыў бесперапынную сістэму адукацыі: каледж — універсітэт — аспірантура — перападрыхтоўка, — зазначае дэкан факультэта інфармацыйна-дакументальных камунікацый Мікалай ЯЦЭВІЧ. — Каб у час выпраўляць вузкія месцы ў падрыхтоўцы дыпламаваных спецыялістаў, выкарыстоўваем зваротную сувязь: перыядычна праводзім ацэнку якасці адукацыі бібліятэкараў і музеязнаўцаў. Ладзім і апытанні выпускнікоў, якія адпрацавалі на месцах не менш за тры гады, выслухоўваем наймальнікаў, кіраўнікоў практык. Слушныя заўвагі прымаюцца да распрацоўкі. Упэўнены, няма наўпростай залежнасці якасці ведаў ад нарошчвання колькасці гадзін. Прыярэт бачу ва ўдасканаленні месцу выкладання дысцыплін.

Зараз шмат гавораць пра далучэнне нашай краіны да Балонскага працэсу, змены ў сістэме вышэйшай адукацыі. Усё так, але павінны змяняцца не толькі ВНУ, а і ментальнасць студэнтаў. І для выкарыстання ў поўнай меры магчымасцей студэнцкай мабільнасці неабходна мець куды больш высокі ўзровень валодання замежнай мовай (ужо не кажу пра некалькі моў). Да ўсяго, давайце шчыра прызнаемся: пры магчымасці вызначыць для сабе курс па выбары, студэнт часта карыстаецца не патрэбай у пэўнай дысцыпліне для будучай прафесіі, а адноснай лёгкасцю атрымання заліку...

Адбылася аптымізацыя бібліятэк, але мы ўсё адно не можам усіх забяспечыць спецыялістамі (на кожнага выпускніка — па 2,5 заяўкі з месцаў). На маю думку, гэта нельга звязваць з лічбамі набору ва ўніверсітэт — хутчэй з "бягучкай" кадраў у галіне. Разам з тым, паколькі ў новых тэхналагічных умовах бібліятэкі і музеі змяняюць змест сваёй працы, то і факультэт адкрывае новыя кірункі...

Заканчэнне — на старонках 2 — 3.

УВАГА! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

Сцэна са спектакля "Гамлет". / Фота Магілёўскага абласнога тэатра лялек

"ГАМЛЕТ" ДЫ ІНШЫЯ ПАД ПАРАСОНАМ

З 19 па 26 кастрычніка Мінск вітае ўдзельнікаў II Маладзёжнага тэатральнага форуму краін СНД, Балтыі і Грузіі (яго сімваламі — уверсе паласы). Сярод 13 спектакляў фэста Беларусь прадстаўлена "Гамлетам" Магілёўскага абласнога тэатра лялек.

Журналісткі аўтатур газеты "Культура"

Калі паром цікавейшы за клуб

Нагадаем, чарговы аўтаважж праходзіў у бязлітаснай летняй спёцы. Аповед пра яго завяршаем, калі за акном — першыя кастрычніцкія замаразкі. Але ўспаміны грэюць. У Светлагорскім раёне пабачылі шмат цікавага. Аднак Бог няроўна дзеліць. У тым ліку — у межах аднаго рэгіёна. Траплялася і тое, што выклікала пытанні і не надта грэла душу.

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Пухавіцкі раён Міншчыны — Асіповіцкі, Кіраўскі раёны Магілёўшчыны — Светлагорскі раён Гомельшчыны — Мінск

Выбіраю вёску для жыхарства...

У вёсцы **Вежнавец** наведалі СДК. Нам паказалі, што працуе тут цікавы рамеснік-глінамес. А мы на такіх палюем. Цікавы — зна-

чыць, непадобны да іншых. Але спачатку... Пэўныя супрацоўнікі ўстановы прыехалі-вярнуліся ў вёску са сталіцы. Тэндэнцыя? Вельмі хацелася б верыць. Па рэспубліцы "аграрнікаў"-аматараў з колішняй гарадской прапінскай ды вышэйшай адукацыяй і з дзясяткамі пэўна, не набярэцца. Але пачатак ёсць. Мы перакананы, вёску захаве інтэлігенцыя, што ўсвядоміла адказнасць за лёс краіны.

Дык вось, ганчар Уладзімір Пусташыла, да якога мы так спыталіся, і ягоная жонка — харэограф Вяжноўскага СДК Ірына Бяляева — выбралі вёску для сталага жыхарства. Як, дарэчы, і дырэктар клубнай установы Ніна Лапцёнак з сужэнцам. Захацелі вярнуцца да зямлі, якая і пракорміць, і верне да непадманых вытокаў.

Ніна Лапцёнак працуе ў культуры 16 гадоў. Ёй ёсць чым пахваліцца. Сваімі сіламі зроблены клас харэаграфіі. І паколькі Ірына Бяляева стала сяльчанкай усур'ёз і надоўга, мастацтва танца развіваецца ў Вежнаўцы сістэмна ды мэтанакіравана. Як

вядома, харэографы — спецыялісты для нашага сяла звышдэфіцытныя. Аднак у гэтым паселішчы такой праблемы не існуе па вызначэнні.

Праблем, па словах кіраўніка СДК, увогуле няма. Ёсць рабочыя пытанні, якія хацелася б вырашыць з карысцю для ўсіх. Да прыкладу, не пашкодзілі б у клубе спартыўныя трэнажоры. І яшчэ: як старанна ні даглядаюць тут за музычнай апаратурай, але ёй пяць гадоў. Няблага бы і штосьці замяніць. План пазабюджэту, па словах Ніны Лапцёнак, сёлета будзе выкананы. Каб жадане стала явай, дырэктар СДК мяркуе распачаць доўгатэрміновы праект па наладжванні платных сямейных урачыстасцей. Мо і дадатковыя грошы з'явіцца для набыцця спортінвентару. Неадкладнага вырашэння, як мы зразумелі, патрабуе і пытанне, звязанае з далейшым лёсам мясцовага ганчарнага рамяства. І тут гаворка — асобная...

Заканчэнне — на старонках 10 — 11.

Мастыхін

Персанальную выстаўку народнага мастака Беларусі Мая Данцыга ў Нацыянальным мастацкім музеі, прымеркаваную да яго 85-годдзя, можна без пераборшвання прылічыць да значных падзей духоўнага жыцця краіны. Яна (у які раз!) паказала Данцыга як майстра першай велічыні, як жывую легенду савецкага і постсавецкага мастацтва, і, што самое галоўнае, як творцу, што здолеў ва ўсіх складаных спробах праверыць станковую карціну на трываласць захаваць культуру жывапісу.

Барыс КРЭПАК

"Сімфонія" Мая

Май Данцыг — мастак, выяўленчую паэтыку якога дастаткова цяжка выявіць словамі. Можа падацца, што ягоная творчасць, у адрозненне, напрыклад, ад творчасці калегі па Сурыкаўскім інстытуце Міхаіла Савіцкага ці настаўнікаў — Віктара Цыплакова і Пятра Пакаржэўскага, наогул не канцэптуальная, што яна — плён спантаннага, своеасаблівага лірыка-паэтычнага ўспрымання мастаком сучаснай яму рэчаіснасці ці "апаэтызаванай" драмы Вялікай Айчыннай. Кожная работа на гэтай выстаўцы — ад студэнцкіх эцюдаў і малюнкаў 1950-х да класічных манументальных палотнаў эпохі росквіту яго мастацтва — як бы цалкам пацвярджае гэтае ўяўленне.

Але экспазіцыя, на маёй памяці, самая вялікая па колькасці твораў ў "выставачным" жыцці мастака (увесь ніжні паверх музея!), дэманструе нам не толькі стыхію фарбавых перажыванняў, не толькі бліскучае прафесійнае веданне "таямніц" абсалютна ўсіх жанраў жывапісу: ад "гаваркі" нацюрмортаў ды "экспрэсіяністычных" пейзажаў да партрэтаў-помнікаў Чалавеку і фігуратыўных эпічных карцін пра "час і прастору". А яшчэ — дзясяткі бліскучых малюнкаў розных часоў. Яна, экспазіцыя, яскрава ставіць і зладзённае пытанне: ці патрэбна сёння карціна з вельмі моцнай унутранай структурай, якая павінна жыць па сваіх законах? Перш за ўсё гаворка ідзе пра жывапісную культуру, якая, пагадзіцеся, сёння ў стане стаг-

нацыі. Прычым, гэта не проста культ майстэрства, а дар захаплення, зачаравання, асалоды ад жывапіснага матэрыялу, колеру, фактуры, мазка і іншых выяўленча-выразных магчымасцей.

Май Вольфавіч, разважаючы пра крызіс у нацыянальным і сусветным мастацтве, мае рацыю, калі кажа: "Даўно ўжо сумую па выяўленчай культуры для душы і сэрца, па мастацтве суперажывання і судачынення. Хоць мы, беларусы, ужо даўно сцвердзілі, што не лыкам шытыя, што мы пры жаданні можам стварыць работы, якія будуць адпавядаць высокаму еўрапейскаму ўзроўню. Але няўжо гэта мэта творчасці? Мы сёння сталі менш патрабавальнымі да сябе, да сваёй працы. Можа, таму і знікла "вялікая" карціна? Я не заклікаю пісаць шматфігурныя палотны, якія стваралі, скажам, Брулоў ці Сурыкаў, Іванаў ці Веласкес, Рэгін ці Эль Грэка і Веранэзе. Не! Але ты знайдзі сваю форму, узнімі на свае плечы цяжкую ношу, каб яна стала "сімфоніяй" на палатне! А мы задаволіліся ці "салонам", які можна павесіць у спальні абывацеля, або ў лепшым выпадку — у офісе, ці так званым паставангардам. Падкрэслію, гэта не настальгія па карціне. Гэта мой боль. Мастацтва не можа існаваць, скажу так, без драматургіі, без моцных пачуццяў, без аддачы ўсяго сябе палатну і фарбам. Пагадзіцеся, што "свята" ў мастацтве заўжды рабілі значныя, моцныя асобы".

Заканчэнне — на старонцы 5.

З дапамогай банкаўскай карткі газеты можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Выбары-2015

Выбар зроблены!

Паводле БелТА, Цэнтральная камісія Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэфэрэндумаў паведаміла папярэднія даныя аб яўцы і выніках падліку галасоў на выбарах Прэзідэнта нашай краіны, што адбыліся 11 кастрычніка, па стане на 16 кастрычніка.

Па гэтых даных, у галасаванні прынялі ўдзел 87,22 працэнта выбаршчыкаў, або 6 113 013 грамадзян. За Аляксандра Лукашэнку прагаласавалі 83,47 працэнта выбаршчыкаў. За Таццяну Караткевіч па краіне аддалі галасы 4,44 працэнта. Сяргей Гайдукевіч набраў 3,30 працэнта галасоў, Мікалай Улаховіч — 1,67 працэнта. Пры гэтым 386 255 чалавек прагаласавалі супраць усіх кандыдатаў, 48 808 бюлетэняў былі прызнаны несапраўднымі.

Мы і свет

6 кастрычніка 2015 года ўступіў у сілу Мемарандум аб узаемаразуменні паміж Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам адукацыі і культуры Рэспублікі Інданезія пра супрацоўніцтва ў галіне культуры.

Згодна з дакументам, беларускі і інданезійскі бакі мяркуюць развіваць супрацоўніцтва па многіх кірунках. У прыватнасці, запланавана правядзенне сумесных выставак, семінараў, навукова-практычных канферэнцый і сумесных выступленняў, дзён кіно, абменных дзён культуры. Да таго ж паміж Беларуссю і Інданезіяй будзе наладжаны абмен экспертамі ў галіне музейнай справы, фальклору і кінематаграфіі, абмен выканаўцамі, калектывамі мастацкай творчасці і мастакамі, а таксама абмен інфармацыяй, рэкламнымі матэрыяламі і часопісамі.

Акрамя таго, запланавана супрацоўніцтва ў сферы аховы і рэстаўрацыі аб'ектаў гістарычнай і культурнай спадчыны, узаемадзейнае паміж ўстановамі адукацыі сферы культуры ды правядзенне міжнародных фестываляў фальклору, выяўленчага мастацтва, народных танцаў, музыкі і рамёстваў.

Форум

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Прыкладам, музейшчыкі сталі вывучаць турыстычныя аспекты гісторыка-культурнай спадчыны. Адносна падрыхтоўкі бібліятэкараў вызначыліся два перспектыўныя кірункі. Па-першае, мінуў час, калі чалавек мог здабыць тыя ці іншыя звесткі толькі ў бібліятэцы, таму неабходна заглябляцца ў аналітыку, на больш высокім узроўні сістэматызаваць інфармацыйную прастору. І, зыходзячы з гэтага, ствараць новы інфармацыйны прадукт для таго ж бізнесу, устаноў, арганізацый, навучыцца прадаваць такую паслугу. Другі кірунак, які ў нейкім сэнсе дамінуе: фарміраванне ў бібліятэцы культурнай, адукацыйнай прасторы, арганізацыя адпачынку наведвальніка. У новых вучэбных планах ужо ўключана шмат дысцыплін, звязаных з гэтым, адкрылі і адмысловую спецыялізацыю: "Культурна-дасугавая дзейнасць бібліятэк".

Захаваць спецыяльнасці: запыт існуе

— У сувязі з перспектывай далучэння Беларусі да Балонскага працэсу нас чакае выкананне "дарожнай карты", перагляд спецыяльнасцей, — зазначыла Ірына ГРАМОВІЧ, дэкан факультэта музычнага мастацтва. — Жадаем іх максімальна захаваць, бо на нашых спецыялістаў існуе вялікая запатрабаванасць з рэгіёнаў краіны. Але зберагчы — не значыць пакінуць на колішнім узроўні. Плануем скіраваць падрыхтоўку ў больш прагрэсіўнае рэчышча, суаднесці яе з эканамічнымі запытамі дзяржавы. У нас практыка-арыентаваная адукацыя. Тэрміны навучання скарачаюцца, таму па новых правілах будзем праводзіць практыкі — без адрыву ад вытворчасці.

Нашы студэнты, у асноўным, застаюцца ў прафесіі. Мы імкнёмся захаваць пераемнасць пакаленняў: пасля размеркавання не забываем нашых выпускнікоў, дапамагаем ім, а яны потым арыентауюць сваіх вучняў на наступленне ў БДУКІМ. Такая ж шчыльная сувязь з завочнікамі. Ва ўніверсітэце ёсць філіял факультэта завочнага навучання ў Мазыры. На базе Мазырскага музычнага

каледжа рыхтуем народнікаў па харавым і інструментальным напрамках. Нашы выкладчыкі куруюць працэс, дапамагаюць складаць праграмы. Магу сказаць: Гомельшчына забяспечана нашымі спецыялістамі.

Зацікаўлены факультэт і ў тым, каб курываць патэнцыйных абітурыентаў. Праз тое маем шчыльны творчыя стасункі са сталічным Каледжам мастацтваў, а таксама музычнымі каледжамі Мінска, Магілёва і Гродна. Нашы выкладчыкі туды ездзяць, ладзяць майстар-класы і выступленні ўніверсітэцкіх калектываў. Так яны прыглядаюцца да перспектыўнай моладзі. У будучым хочам з некаторымі з пералічаных устаноў заключыць дагаворы, каб яны накіроўвалі да нас на ўступныя экзамены сваіх лепшых выпускнікоў.

Як вядома, факультэт у асноўным займаецца падрыхтоўкай кіраўнікоў аматарскіх харавых і інструментальных калектываў. Калі нішай Акадэміі музыкі з'яўляецца падрыхтоўка салістаў, то наш "канёк" — ансамблевая творчасць. У нас існуе адзіная ў рэспубліцы кафедра, якая рыхтуе спецыялістаў народна-харовага выканальніцтва. У галіне эстраднага мастацтва таксама не маем канкурэнтаў. Так, і мы вучым піяністаў, скрыпачоў, віяланчэлістаў, але іх праграмы распрацаваны ў эстрадна-джазавым кірунку. Дарчы, летам пяць студэнтаў з кафедры мастацтва эстрады ўдзельнічалі ў культурна-адукацыйным праекце фестывалю "Ravello" ў Італіі. Падобная актыўнасць у міжнародных і рэспубліканскіх мерапрыемствах і конкурсах — натуральны элемент адукацыі.

Заяўка для святаў

— Адметнасць факультэта, у склад якога ўваходзіць пяць кафедр, заключаецца ў тым, што адукацыйны працэс тут непасрэдна спалучаецца з творчай дзейнасцю, — кажа дэкан факультэта традыцыйнай культуры і сучаснага мастацтва Наталля ШАЛУПЕНКА. — Нашы студэнты атрымліваюць практычныя веды літаральна з першага курсу. Напрыклад, ладзяцца выязныя практыкі пад кіраўніц-

■ **Ірына Грамовіч:** "У сувязі з далучэннем да Балонскага працэсу жадаем максімальна захаваць спецыяльнасці, бо на нашых выпускнікоў існуе запатрабаванасць з рэгіёнаў краіны. Але зберагчы — не значыць пакінуць на колішнім узроўні".

■ **Мікалай Каралёў:** "Рыхтуем менеджараў сацыякультурнай сферы, міжнароднікаў, спецыялістаў па рэкламе і сувязях. Але існуе праблема: у штаце профільных устаноў не існуе адпаведных пасадаў для гэтых запатрабаваных прафесій".

Кадровая

■ **Мікалай Яцэвіч:** "Адзін з кірункаў у падрыхтоўцы бібліятэкараў — фарміраванне ў бібліятэцы культурнай, адукацыйнай прасторы, арганізацыя адпачынку наведвальніка. У новыя вучэбныя планы ўжо ўключана шмат дысцыплін, звязаных з гэтым".

■ **Наталля Шалупенка:** "Студэнцкая мабільнасць — наш далейшы кірунак. У нас заўсёды былі абмены студэнтамі з Расіяй і краінамі Балтыі. Таксама плануем пашыраць стажыроўкі выкладчыкаў: сёлета хочам адправіць калег па вопыт у заходнія краіны".

твам вядучых мастакоў Беларусі (сёлета студэнты два тыдні правялі на пленэры ў Нясвіжы).

Заклучаны дагаворы з базавымі арганізацыямі на падрыхтоўку кадры, правядзенне практык і ўдзел у імпрэзах. Мы звязаны з лепшымі пляцоўкамі Мінска і вядучымі калектывамі. Сярод

партнёраў — "Харошкі", Музычны тэатр, Белдзяржфілармонія, "Мінсканцэрт", шэраг заняткаў праводзіцца менавіта на іх базе. А цяпер на руках маю заяўку на пэўных студэнтаў, каго ў якасці сарэжысёраў запрашаюць у каманду падрыхтоўкі святаў рэспубліканскага ўзроўню.

Будзем на сувязі!

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо на электронны адрас kultura@tut.by

Апошнім разам генеральны план Мінска зацвярджаўся ў 2010 годзе. Сёлета зроблена яго новая рэдакцыя. Зараз ідзе грамадскае абмеркаванне генплана: праект выстаўлены ў памяшканні распрацоўшчыкаў — унітарнага прадпрыемства "Мінскграда". Нас цікавіць культурны складнік. Ці будучыя пабудаваны ў Мінску новыя выставачныя і канцэртныя залы, ці з'явіцца школы мастацтваў, якія помнікі даўніны падлягаюць аднаўленню.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Здарылася так, што наш карэспандэнт трапіў на выставку, калі там знаходзіўся Аляксандр Акенцеў — кіраўнік майстэрні, што рабіла генплан. Ён кажа, што канкрэтыка кштальна наяўнасці/адсутнасці тых ці іншых аб'ектаў — не ягона спецыялізацыя. Майстэрня, якую ён узначальвае, распрацоўвае канцэпцыю горада. Але ў межах свайго кампетэнцый ён падзяліўся з карэспандэнтам думкамі

3 агульнай "кухні"

Ці адлюстраваны культурны складнік у новым генплане Мінска?

пра тое, на якім сацыяльна-эканамічным грунце мусіць фарміравацца ў сталіцы культурная палітыка. Новы генплан, па ягоных словах, мае прынцыповае адрозненне ад папярэдняга. Яно палягае ў тым, што раней праекціроўшчыкі бачылі Мінск — горад, які мае ад трыццаці пяці да пяцідзесяці кіламетраў у дыяметры (у залежнасці ад таго, як лічыць), — непадзельнай структурай, вялікай, на два мільёны жыхароў, "камунальнай кватэрай", дзе ў кожнага свой кут, але "кухня" — адна. Маецца на ўвазе, што ўся ці амаль уся культурная інфраструктура сканцэнтравана ў агульнагарадскім цэнтры.

Між тым, як кожны раён Мінска — гэта свайго роду горад у горадзе. І было б добра, каб гэтыя "гарады" ў большай ці меншай ступені аказаліся самадастатковымі,

каб усё, што патрэбна гараджаніну для паўнавартаснага жыцця, знаходзілася ў крокавай даступнасці. Каб былі побач і праца, і школа, і крама, і парк, і нават сакральныя аб'екты. І калі зыходзіць з такой логікі, дык трэба згарманізаваць, збалансаваць лад жыцця ў розных раёнах. Адносна культуры тое значыць, што недзе трэба разбіць парк, недзе пабудаваць кінатэатр. Да ўсяго, мікрараён у якасці адзінай гарадской тэрыторыі сёння становіцца не ўспрымаецца: варта арыентавацца на кварталны прынцып забудовы, як больш адпаведны сучасным, а бадай, і адвечным крытэрыям камфорта.

Спадар Акенцеў мяркуе, што калі гарадскі раён набудзе рысы "горада ў горадзе", а мікрараёны — адбітак псіхалогіі савецкага калектывізму — саступаць пазіцыю квартальному прынцыпу за-

будовы, больш адпаведнаму чалавечай натуре, тое паспрыяе фарміраванню ў мінчан ментальнасці, адрознай ад сённяшняй. І праз гэта можа ўтварыцца псіхалагічны клімат, спрыяльны для рэалізацыі культурных праектаў, час якіх яшчэ не прыспеў.

У мяне склалася ўражанне, што большасць тых, хто цікавіўся новым генпланам у "Мінскграда", складалі гаспадары прыватных сядзіб, чые прыватываанае жылло можа пайсці пад знос. Ім, карэным мінчанам, не дастадыбы перспектыва страціць родную хату з кавалкам зямлі і трапіць у бетонныя соты дзе-небудзь побач з МКАД. Гэта людзі з большага сталага веку. Немалую групу складалі маладыя людзі, заклапочаныя тым, як у сталіцы ажыццяўляецца рэгенерацыя гістарычнай забудовы, а таксама лёсам асобных аб'ектаў і цэлых абшараў,

Газета ШТОТЫДНОВА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ

КУЛЬТУРА

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацый Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар:** Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактар аддзелаў:** Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН **аглядалынікі рэдакцыі:** Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Аліна САУЧАНКА, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛАШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыя-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартны нумар, асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзэндуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нсцую адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 558. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друк 16.10.2015 у 14.00. Замова 4151. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

На кафедрах працуюць выдатныя выкладчыкі. А каб студэнт не быў адарваны ад найноўшых тэндэнцый, якія адбываюцца ў профільнай сферы, запрашаем практыкаў — дзеячаў культуры і мастацтва. У бліжэйшых планах — пашырэнне ўзаемадзеяння з выбітнымі спецыялістамі, у тым ліку з замежнымі.

Студэнцкая мабільнасць — наш далейшы накірунак. У нас заўсёды былі абмены з Расіяй і краінамі Балтыі. Напрыклад, сёлета ў межах вытворчай практыкі накіроўвалі студэнтаў у расійскі Гжэльскі мастацка-прамысловы ўніверсітэт. У наступным паўгоддзі маем намер скіраваць туды лепшых студэнтаў на цэлы семестр. Таксама плануем пашыраць стажыроўкі выкладчыкаў. Яшчэ сёлета хочам адправіць калег па вопыт у заходнія краіны.

факультэта культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці. — Калі кантрольная лічбы прыёму раней вызначала Міністэрства адукацыі сумесна з Міністэрствам культуры, то зараз, хутчэй за ўсё, іх стануць прапаноўваць заказчыкі кадраў. Яны бываюць дзвюх катэгорый: будучыя наймальнікі і непасрэдна студэнты, якія за ўласныя грошы хочуць набыць адукацыйныя паслугі. У сувязі з апошнім агучу такія лічбы: сёлета сярэдні конкурс на бюджэт па факультэце складаў 4 чалавекі на месца, на платнае аддзяленне мы набралі 280% ад колькасці бюджэтных (але падкрэслію, што "платнікі" ўдзельнічалі ў сур'ёзным конкурсе балаў па Цэнтралізаваным тэсціраванні).

Мы рыхтуем менеджараў сацыяльна-культурнай сферы, між-

■ Віншаванне

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў калектыву Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва з 40-годдзем з дня заснавання ВНУ. Пра гэта паведамляе прэс-служба беларускага Лідара.

У віншаванні адзначаецца, што за параўнальна кароткі перыяд часу ўніверсітэт заняў дастойнае месца ў адукацыйнай прасторы краіны і замацаваў за сабой статус вядучай ВНУ ў сферы культуры.

"Сёння ўніверсітэт з'яўляецца цэнтрам прыцяжэння маладых творчых сіл, уносіць значны ўклад у эстыетычнае выхаванне падрастаючага пакалення, захаванне духоўных традыцый беларускага народа", — сказаў Кіраўнік дзяржавы.

перападрыхтоўкі для спецыялістаў, якія працуюць у дадзенай сферы і адчулі патрэбу ў ведах новага ўзроўню.

Калі вярнуцца да Балонскага працэсу, то ён выклікае шмат пытанняў. Напрыклад, Міністэрства адукацыі зараз прапануе замежную класіфікацыю спецыяльнасцей, але яна не зусім супадае з рэальнай беларускай практыкай. Прынамсі, на Захадзе няма такіх устаноў, як СДК, РДК, ГДК, СК... Мы хочам абараніць інтарэсы нашых культурных арганізацый. Мяркую, ад Балонскага працэсу патрэбна ўзяць лепшае: прызнанне нацыянальных дыпламаў за мяжой, студэнцкія абмены, варыятыўнасць адукацыйнай праграмы для кожнай асобы. У Беларусі пакуль амаль не выкарыстоўваецца такое палажэнне, як самастойнасць ВНУ ў адкрыцці новых спецыяльнасцей, профілей падрыхтоўкі. Пакуль універсітэты павінны ўзгадняць кожную коску і атрымліваць ліцэнзію ў профільнага міністэрства.

Неабходна рыхтаваць больш практыкаарыентаваных спецыялістаў. Возьмем магістратуру факультэта: яна звышзапатрабавана, аб чым сведчыць сёлетні конкурс — у сярэднім 4-5 чалавек на месца. Аднак яна не вельмі адпавядае патрабаванням часу: тры з чатырох магістратур навукова-педагагічныя. Магчыма, іх патрэбна будзе рэфармаваць ці дадаткова адкрыць напрамкі, скіраваныя на практычны вопыт...

Фота Аліны САЎЧАНКА

ПРАКТЫКА

Стратэгія падрыхтоўкі спецыялістаў у культуры палягае ў запатрабаванасці

Пра нашу дзейнасць сведчаць перамогі ў міжнародных конкурсах (урэшце, не збіраемся заспакойвацца на дасягнутым), а таксама амбіцыйныя праекты кшталту мюзікла "Дуброўскі" з афішы Музычнага тэатра. Летас на кафедры харэаграфіі адкрылі новы кірунак сучаснага танца (яго не вядзе ніхто, акрамя нас). Пабачыўшы нават першыя дасягненні, замежнікі прапаноўвалі на яго базе стварыць Цэнтр сучаснай харэаграфіі.

У нас ёсць планы па рэалізацыі новых праектаў. Так, на факультэце вучацца чэмпіёны і члены нацыянальнай зборнай краіны па бальных танцах. З гэтай нагоды хочам сіламі ўніверсітэта ў 2016 годзе правесці Міжнародны турнір па спартыўна-бальных танцах "Minsk Open".

Спецыяльнасць ёсць, а пасада?

— Галоўны напрамак сёння тычыцца ўваходжання Беларусі ў Балонскі працэс, — пачынае з надзённага Мікалай КАРАЛЁЎ, дэкан

народнай культурнай сферы, па рэкламе і грамадскіх сувязях. Таксама трывала ўвайшлі ў сучаснае жыццё спецыяліст па інфармацыі, "піяршчык", рэкламіст. Але існуе пакуль не вырашаная праблема: у штатным раскладзе профільных устаноў не існуе адпаведных пасадаў для гэтых спецыялістаў з запатрабаванай прафесіяй.

Бачым, што сёння ў бальніцах, дзіцячых летніках, прыватных школах развіцця ўзнікла патрэба ў спецыялістах па рэабілітацыі сродкамі мастацтва. Ці прафесіяналы, якія змаглі б праводзіць экспертызу твораў мастацтва і культурных каштоўнасцей для музеяў, мытняў, лабардаў: у Беларусі іх не рыхтуюць. Верагодна, мы зможам адкрыць такія кірунак, але трэба ўзважыць нюансы. Напрыклад, зразумела, што за чатыры гады нерэальна зрабіць з учарашняга школьніка эксперта. Можна, лепш набіраць у магістратуру па адпаведнай спецыяльнасці людзей, якія маюць мастацтвазнаўчую адукацыю, ці стварыць курсы

— у кожны квартал

такіх, як Асмалоўка і пасёлак Трактарнага завода, якія ўяўляюць каштоўнасць для вобразнай структуры горада, але статусу помніка спадчыны не маюць. Спадар Акенцёў пагадзіўся, што рэстаўрацыя і прыстасаванне пад новыя функцыі не заўжды робяцца карэктна — часцяком, на жаль, нехайна. Але справа тут, бадай, не ў канкрэтных людзях, якім у гэтых выпадках не стае прафесіяналізму, а ў тым, што культуры, паважнага стаўлення да спадчыны ўвогуле бракуе нашаму грамадству. Архітэктар амаль упэўнены, што некаторыя ўзоры вольна рэгенерцыі ў перспектыве давядзецца руйнаваць, каб адрадыць у сапраўдных формах. Прынамсі, без скарыстання сайдынгу і металадахоўкі.

А ўцямнага адказу адносна таго, што чакае пасёлак Трактарнага завода і Асмалоўку, я не пачуў. Таксама Аляксандр Акенцёў сказаў, што будзе даволі цяжка захавашаць для горада прамысловыя будыні XIX — пачатку

■ Кожны раён Мінска — свайго роду горад у горадзе. І калі зыходзіць з такой логікі, дык трэба згарманізаваць, збалансаваць лад жыцця ў розных раёнах. **Адносна культуры тое значыць:** недзе трэба разбіць парк, недзе пабудаваць кінатэатр.

XX стагоддзяў. Узводзілі іх калісьці на гарадской ускраіне, а цяпер, калі горад разросся, яны апынуліся ледзь не ў самым цэнтры. А цэнтр, як вядома, вельмі прывабны для інвестараў...

Няма адзінай думкі адносна перспектывы тэрыторыі Мінскага замчышка. Тут можна аднавіць летапісны горад. Але многім падаецца цікавай ідэя адрадыць тут забудову XIX стагоддзя. Праўда, ваць для горада прамысловыя грошай зараз няма ні на першы будынік XIX — пачатку

■ ■ ■ ■ Напрыканцы дазволю выказаць уласны меркаванні паводле пабачанага і пачутага. Асабіста мне ідэя спыніць рост Мінска, перадаўшы некаторыя функцыі гарадам-спадарожнікам, не падаецца плённай. Раней ці пазней кола гарадоў-спадарожнікаў звязуць кальцавой дарогай, а прастору паміж старым і новым кальцом забудуюць. Так што ўсё адно атрымаецца тое, чаго мяркуюць пазбегнуць. Я калісьці з'ехаў з Мінска ў Бараўляны. Тады жылая зона Бараўлянаў складалася ўсяго з дзвятка будынкаў, большасць — пляціпавярхоўкі. А сёння Мінск дацягнуўся да Бараўлян. Цяпер мой гарадок, бадай, нічым не адрозніваецца ад абшару ўласна мінскіх навабудаў.

Рэдакцыя газеты "Культура" і часопіса "Мастацтва" рэдакцыйна-выдавецкай установы "Культура і мастацтва" смуткуюць з прычыны сыходу з жыцця Аллы БАБКОВАЙ — кінарытыка, журналіста, нястомнага папулярызатара айчыннага і сусветнага кінамастацтва. У памяці калег і чытачоў Алла Пятроўна назаўсёды застаецца энергічным, светлым, нязломным чалавекам, аўтарам зладзённых, актуальных матэрыялаў, якія нязменна карысталіся вялікай увагай і мелі шырокі розгалас.

Фотасюжэт нумара

Замак як кінагерой

На мінулым тыдні туман па-над Гальшанскім замкам роўся нават у сонечнае надвор'е. Выкарыстоўваючы дзівосы піратэхнікі, здымачная група новай дакументальнай стужкі Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" шукала адметныя погляды на знаёмыя многім руіны.

— Свой фільм я вырашыў зрабіць у духу Брэйгеля, — распавядае рэжысёр фільма Юрый Цімафееў. — Гэта будзе не гістарычнае, але атмасфернае кіно, свайго кшталту жывая карціна, галоўным героем якой з'яўляюцца руіны замка. Мянсяюцца месяцы і поры года, прыязджаюць і ад'язджаюць турысты, мясцовыя жыхары зазіраюць, каб прыхапіць цаглінку... Жыццё вакол віруе, а замак — спакваля памірае.

Увага! Аб'ява*

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасадаў прафесарска-выкладчыцкага складу:

— прафесар кафедры касцюма і тэкстылю;

— старшы выкладчык кафедры малюнка, жывапісу, скульптуры.

Тэрмін падачы заяў —

адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас:

220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў; тэлефон: 292-77-34.

Дзяжурны па нумары

“Дыснэйлэнд”... Драздовіча?

Ужо не адзін год ідуць размовы пра тое, што ў турыстычнай структуры Беларусі не стае такога важнага чынініка, як уласны “дыснэйлэнд”. Якім ён мусіць быць, пакуль не абмяркоўвалася. Аднак, думаецца, знойдзецца шмат прыхільнікаў ідэі пабудавання на нашай зямлі чарговую варыяцыю сусветнавадомага забавляльнага парку. Маўляў, навошта “ровар вынаходзіць”?

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Уолт Дыснэй быў у сваёй справе геніяльнай асобай. Ён як мастак-аніматар адаптаваў для Амерыкі значны пласт еўрапейскай міфалогіі, ды так удала, што Еўропа і астатні свет прынялі дыснэйскае бачанне ў якасці канона. Да таго ж, ён стваральнік уласна амерыканскіх казачных герояў, якія сталі ўлюбёнымі для дзяцей з усяго свету. Такім чынам, “Дыснэйлэнд” — праекту, паводле якога ў адным месцы сабралі і эфектна прадставілі ўсе шэдэўры Дыснэя, — быў на канаваны поспех. А тое, што Францыя, Японія і Кітай — краіны з моцным культурным патэнцыялам і выразным нацыянальным менталітэтам — скапіравалі ў асноўных рысах “класічны” “Дыснэйлэнд”, крыху дадаўшы нацыянальнага каларыту, сведчыць: творчая спадчына маэстра цалкам адаптаваная ў адпаведную прастору гэтых краёў. Аднак ва Усходняй Еўропе, да якой належыць і наша краіна, сітуацыя іншая.

Праект, натхнёны “Дыснэйлэндам”, здзейснены ў Расіі. Але ўсе ж такі гэта тэматычны забавляльны парк з ухілам у рускую казку. Пабудаваны ён у Сочы і ўжо лічыцца гарадской цікавосткай. Гэты праект можна лічыць пробным, пілотным. Бо зараз грунтоўна распрацоўваецца ідэя пабудовы аналага “Дыснэйлэнда” ў Маскве. Мяркуючы па змешчаных у Сеціве здымках, аўтары праекта паспрабуюць увасобіць у яго абліччы вобраз быліннай Русі ў спалучэнні з элементамі сталінскага ампіру. Каб выглядала “па-багатаму”. Ну а галоўнымі тут будуць героі мультфільмаў савецкай і расійскай вытворчасці.

Наўрад ці здолеем зрабіць свой забавляльны парк такім жа шыкоўным, як класічны “Дыснэйлэнд” ці ягоны маскоўскі аналаг: не тыя матэрыяльныя магчымасці. Але мы можам вылучыцца, прычым у сусветным кантэксце, за кошт арыгінальнай канцэпцыі. Яшчэ напярэдадні мінскага Чэмпіяната свету па хакеі планавалася пабудаванне забавляльнага комплексу побач з “Чыжоўка-Арэнай”, дзе былі б і запарк, і атракцыёны, і, што найбольш важна, этнакультурны комплекс “Спадчына Беларусі” — своеасаблівая дэкарацыя, на фоне якой можна ладзіць тэатралізаваныя дзеі этнаграфічнага ці гістарычнага зместу. З пэўных прычын праект застаўся нерэалізаваным. На сёння ёсць цікавы праект парка “Беларусь” для Мінска, дзе ў міні-фармаце мусіць быць прадстаўлена ўся наша краіна праз найзнакамітыя помнікі дойлідства і прыроды. Падобныя экспазіцыі пад адкрытым небам ёсць шмат у якіх краінах, і яны карыстаюцца нязменным попытам у турыстаў.

Летась ідэя стварэння пад Мінскам аналага “Дыснэйлэнда” была агучана тураператарамі, зацікаўленымі ў тым, каб знаходжанне турыста ў нас было больш змястоўным, а для нашага бюджэта больш прыбытковым. Чаму менавіта пад Мінскам? Ды з той прычыны, што межамі не надта настроены выпраўляцца па цікавосткі ў рэгіёны і адхіляцца далёка ўбок ад галоўнай магістралі, што пачынаецца ад Брэста і ідзе праз Мінск на Маскву. Каб такі “дыснэйлэнд” стаў прывабным, турыст павінен тут пабачыць нешта такое, чаго ў іншых краінах няма. А значыць, трэба пачынаць не з тэхнічнага задання, а з вобразнай канцэпцыі.

Найлепшым варыянтам мне падаецца “дыснэйлэнд” па матывах касмагоніі Язэпа Драздовіча. Уяўляецца, як ягоныя касмічныя фантазіі могуць глядзецца у фармаце лазернага шоу! А вандроўка па планетах Сонечнай сістэмы, якімі іх уяўляў сабе дзядька Язэп, — ці ж гэта не святы для дзяцей і для дарослых, якія не згубілі здольнасці здзіўляцца? І каб у цэнтры гэтага Сувета — Беларусь. Дакладней — прастора паміж рачулкамі Аутай і Мнютай, якая фактычна і з’яўлялася Космасам нашага Вечнага вандроўніка. А чаму не? Праз малое, калі правільна глядзець, можна пабачыць вялікае, неабсяжнае.

Радуйцеся, спадарства, радуйцеся!

Нобелеўская прэмія Святланы Алексіевіч адразу запусціла хвалю запытаў у анлайн-пошукавіках: у сусветнай прасторы колькі дзён на першых радках рэйтынгаў трымаліся не толькі хэштэгі з імем пераможцы, але і са словам “Беларусь”. Лаўрэат ускалыхнула цікавасць да нашай краіны.

Настасся ПАНКРАТАВА

Далібог, дарэмна на радзіме частка дасведчанага грамадства ўспрымае факт узнагароджання Алексіевіч у шыкі. Гэта прэмія — і частка нас з вамі. Яна — нагода ганарыцца сваёй культурай (незалежна ад мовы, на якой яна трансліюецца), штуршок развівацца далей (у любым кірунку). А яшчэ гэта шанец пазбавіцца ад няўпэўненасці для многіх айчыных творцаў. А вось, глядзіце, могуць, і яшчэ як!

Засмучае, што дасягненне ў літаратуры так і не змагло аб’яднаць нашу культурную прастору. Навіну пачалі раскручваць у прыватнасцях і збоўшага прыватнікі. Напрыклад, адзін з апэратараў мабільнай сувязі дасылаў сваім абанентам sms-паведамленні з інфармацыяй пра ўручэнне прэміі і дадаў прапанову чытаць кнігі Алексіевіч у яго анлайн-бібліятэцы бясплатна тры дні. Прыватнае выдавецтва запэўніла людзей, якім не дасталася ўжо знакамітая пенталогія, што замовіла ў расійскага праваўладальніка дадатковыя вялікі тыраж. Пры прадчувальным ажыятажы дзяржаўныя кнігарні павялі сябе так, нібы амаль нічога не адбылося. Я зайшла ў адну з іх: творы Алексіевіч проста паклалі бліжэй да касы. А была ж нагода штатным менеджарам праявіць сябе і падаць тавар так, каб нават той, хто не заглядваў у Інтэрнэт, менавіта ля кніжнай паліцы даведаўся б пра навіну. А ў іншай кнігарні сціпла напісалі “савецкая і беларуская пісьменніца”.

Хоцяцца, каб беларусы навучыліся цешыцца за поспехі сваіх жа суграмадзян. Без усялякіх “але” і “ўсё ж”. Імя Алексіевіч для свету ўжо назаўжды звязана з Беларуссю. Яна стала брэндам краіны, таму давайце шчыра парадуемся за яе і зробім так, каб гэта перамога дапамагла развіццю нацыянальнай культуры ды папулярнасці яе ў свеце.

Хіба толькі літаратурная?

Як учора памятаю: 2013 год у кантэксце Нобелеўскай прэміі па літаратуры нагадваў хакей — перамога за Канадай. Нічога, падумала я, для самой сябе пажартаваўшы, што Пушкін таксама не быў лаўрэатам, але неяк трымаецца на Алімпе амаль 200 гадоў. Святлана Алексіевіч проста чакала свайго часу. І дачакалася, а разам з ёй усе мы.

Аліна САЎЧАНКА

Навіна абляцела мае асяроддзе імгненна. Тэлефанаванні, сустрэчы, пасты ў сацсетках, уз’аемавішаванні — такой была

першая рэакцыя нашага грамадства. Добры знаёмы распеў нават, што даведаўся аб прысуджэнні прэміі ад супрацоўнікаў... атэлье па рамонце абутку. Адчуванне гонару, відаць, кранула кожнага з нас!

Другая рэакцыя была не без лыжкі дзэгцю. Пачаліся традыцыйныя ў такіх выпадках развагі, скажам, наконт паходжання пісьменніцы, мовы напісання яе твораў, месца жыхарства, грашовых пытанняў... Але і гэта грамадскі “страўнік” пераварыў. А што далей, пасля эйфарыі, радасці, для некаторых — сумнення, скептыцызму? І спраўды, ці зменіцца нешта ў нашых жыццях пасля атрымання беларускім грамадзянінам такой знакавай узнагароды, датычнай культуры?

Кожная дзяржава вядзе свой летапіс: перамогі, дасягненні, прарывы запісваюцца ў “асабістую справу”, зарубкамі пакадаюцца ў падручніках па гісторыі і нават у самаадчуванні людской супольнасці як нацыі. І гэта цудоўна. Але галоўнае, каб праца Святланы Алексіевіч, таксама адметная з’ява ў беларускай “біяграфіі”, не засталася такой вольна адзінай птушачкай. Галоўнае, каб дзеці ў школах не толькі завучылі дату і імя гэтай падзеі, а каб іх увага была звернута непас-

кую прозу зноў звярнулі ўвагу. Прэмія “за поліфанічную творчасць...” нагадвае, што пісьменніца дала голас сотням людзей, дазволіла распавесці сваю гісторыю, паставіўшы такім чынам “... помнік пакутам і мужнасці ў наш час”.

З 2011 года грамадская арганізацыя “Гісторыка” рэалізуе праект “Беларускі архіў вуснай гісторыі”. Ладзяцца экспедыцыі па зборы ўспамінаў сведкаў гістарычных падзей, матэрыялы апрацоўваюцца і выстаўляюцца ў Сеціве. Вельмі спадзяюся, што Нобелеўская прэмія Святланы Алексіевіч паспрые папулярнасці вуснагістарычных даследаванняў, прастымулюе навукоўцаў да выдання зборнікаў вусных аповедаў.

Этнаграфічныя даследаванні, калі разабрацца, — таксама вусная гісторыя, але гісторыя штодзённасці. Можна, уласна навуковыя зборнікі ўспамінаў не дужа зацікавяць шырокую публіку, але адпаведна аформленыя, скампанаваныя — чаму не?

Некаторыя кажуць, маўляў, як гэта Алексіевіч выдае ў сваіх кнігах тэксты іншых людзей і атрымлівае за гэта прэміі. Расчытка інтэрв’ю, яго

Пасля прэміі

Нобелеўская прэмія па літаратуры, што сёлета атрымала беларуска Святлана Алексіевіч, стала нагодай для шырокіх грамадскіх абмеркаванняў. У цэнтры ўвагі публікі апынуліся самыя розныя аспекты. Журналісткі “К” паспрабавалі ацаніць вартасць прэміі з пункту погляду ўплыву міжнароднага поспеху на сферу культуры Беларусі, імідж краіны і культуралагічнае ўспрыняцце намі саміх сябе.

рэдна да твораў літаратаркі. Бо, напэўна, лепш, чым гэтая жанчына, менавіта сёння ніхто не патлумачыць чытачу праз літаратуру, што такое вайна і яе наступствы, што такое безадказнасць, несправядлівасць, што такое адчай, боль, а разам з тым — надзея, воля, імкненне, сапраўднае пацучці, барацьба. Дакументальнасць робіць кнігі Алексіевіч па-сапраўднаму каштоўнымі, дыдактычнымі, а недалёкае мінулае, да якога яна часцей за ўсё звяртаецца, становіцца праекцыяй на сучаснасць і будучыню.

Магчыма, гэта падзея перавыканае сваю місію, нават возьме на сябе функцыю “прэміі міра”, што ўручалі на дзень пазней. Прынамсі, варта на тое спадзявацца. Мо я наўны ідэаліст, але ў 2015 годзе, каб скончылася ўся жудасць, што адбываецца з насельнікамі планеты, дастаткова проста адкрыць амаль любую кнігу Алексіевіч і ўсёй планетай яе разам прачытаць.

Гендэр і вусная гісторыя

У расійскай прэсе адзначаюць “першая рускамоўная пісьменніца”, у заходняй — “за доўгі час урэшце ўзнагарода за дакументальную прозу”. А што ў Беларусі?

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Дакументалісты з усяго свету радуецца за Святлану Алексіевіч: на немаста-

літаратурнае афармленне — вялікая праца, таму нельга сказаць “Алексіевіч не аўтарка, аўтары — толькі людзі”. І ў вуснагістарычных, і ў этнаграфічных доследах сусветных тэндэнцыяў — браць пісьмовую згоду таго, хто апытваецца, на далейшае выкарыстанне тэксту. У суседніх Польшчы і Літве так працуюць каля 10 гадоў, у Беларусь тэндэнцыя толькі прыходзіць: прэмія Алексіевіч можа стаць пачаткам дыскусіі аб дзеянні аўтарскага права ў паллявых даследаваннях.

Нягледзячы на тое, што тэмы, узнятыя ў прозе Алексіевіч, “сур’ёзныя”, “мужчынскія”, мне здаецца, што яе кнігі застаюцца вельмі “жаночымі”, гендэрна адчувальнымі. Гісторыі жанчын на вайне, у варунках чарнобыльскай катасстрофы, паказаны не з “геаграфічнага” ракурсу, а з вельмі жыццёвага. Вернецца з вайны інвалідам мужчына — ён герой, адразу чарга нявест. А інвалід-жанчына? Нікому не патрэбная... Нават не інвалід. Жях бярэ, калі чытаеш, што жанчыну маглі асудзіць аднавяскоўцы, нават калі яна вярталася з медалямі: была на вайне — значыць, згубіла дзявочы гонар. І што самае страшнае — так казалі пасля Другой сусветнай, але мала што памянялася і пасля Афганістана.

Спадзяюся, цяпер чытаць Алексіевіч будзе больш людзей, і гэтыя жаночыя гісторыі не застануцца незаўважанымі, маргіналізаванымі.

Праз споведзь

Памятаю, як дзесяць гадоў таму, да ўгодкаў Васіля Быкава, рабіла апытанку. “Каб не Быкаў, у нас тады ўвогуле праўды не было б”, — да гэтай пары згадваю словы аднаго драматурга, які так ацаніў творчасць беларускага класіка. Мне падаецца, нешта падобнае можна прамовіць у дачыненні да яшчэ аднаго пісьменніка — Святланы Алексіевіч.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Урэшце, Святлана Аляксандраўна папросту паспела. Паспела запісаць сведчанні, якія сёння ўжо немагчыма зафіксаваць, бо людзі сышлі... Паспела вывесці галасы тых, каго і не прынята было ў свой час распытваць — жанчын, дзяцей... Паспела паказаць тую праўду вайны, жыцця — якая, на жаль, не адна на ўсіх, як Перамога, — а ў кожнага свая. Паспела стварыць шматгалосы хор гісторыі, якую, аказваецца, можна ўспрымаць праз споведзь маленькага чалавека, а не праз вялікі наратыў.

Чатыры журналісткі — пра адну пісьменніцу

Але самае галоўнае, на маю думку, што яна выпакутавала. Бо глядзець у абліччы столькіх пакутаў — не дзясаткаў нават, а сотняў людзей, — ужо не проста фіксацыя, а выпрабаванне сумесным болем: Алексіевіч паспела звязаць тое самае савецкае мінулае і сучаснае сёння. Хто гэты “чырвоны чалавек”? У чым яго сіла і слабасць? Маладыя пакаленні ўжо з неахвотай азіраюцца назад, каб убачыць яго сыходзячы, некалі цвёрды крок. Але амаль усе мы — нашчадкі яго. Дык можа, варта разабрацца з тым, што нам далася ў спадчыну ў самым шырокім кантэксце?

Мяркую, прысуджэнне Нобелеўскай прэміі па літаратуры Святлане Алексіевіч — гэта яшчэ адна, неацэнная пакуль, магчымасць разабрацца ў сабе. З каго і з чаго мы створаны? Што намі рухае? Сталыя пакаленні і маладыя: савецкія і постсавецкія.

Гэта нагода для кагосьці, нарэшце, пачаць чытаць. Для іншых — праверыць сябе на трываласць. Для некага — проста патрапіць у трэнд, набыўшы томік Нобелеўскага лаўрэата. Але, паўтаруся, гэта магчымасць — я ўпэўнена! — дадзена, каб вывучыць пэўны ўрок. Пашукаць, перачытаць, разабрацца... Занурыцца ў людскія споведзі і задумацца: магчыма, мы нешта прапускаем?

Перамога Алексіевіч — гэта зрух тэктанічных пліт нашай свядомасці. На колькі сантыметраў — кожны вырашае сам.

За апошнія дні падчас розных сустрэч у Варшаве з нагоды візіту дэлегацыі нашай Нацыянальнай бібліятэкі да польскіх калег мяне павіншавалі, мусіць, не менш як сто чалавек з тым, што беларуская пісьменніца атрымала Нобелеўскую прэмію.

Самыя розныя людзі: бібліятэкары, музейшчыкі, кіроўца, што вазіў нас па сустрэчах, экскурсавод, афіцыянт у кавярнях, супрацоўнікі кнігарняў, звычайныя мінакі на вуліцах, калі з кім выпадкам перамаўляўся... Карацей, ці не ўсе, калі дазнаваліся, што мы з Беларусі, адразу ж нас віншавалі!

Што гэта азначае? Па-першае, паважаюць і радуецца за нас (віншавалі заўжды шчыра і радаваліся за нас — тое бачна). Але, па-другое, што мне падаецца больш важным, яны ведаюць і чытаюць беларускую літаратуру (хай сабе не сістэматычна, але — па ўласным жаданні) ды сочаць за сусветным літаратурным працэсам, за такімі падзеямі, як уручэнне Нобелеўскай прэміі. (Назіранне ў тэму. Калі я ў пазамінулы аўторак увечары прыбыў у Варшаву і, маючы вольны час, пайшоў у першую ж вялікую кнігарню, то пры ўваходзе на стэлажы з бестселерамі знайшоў дзве беларускія кнігі — і абедзве аўтарства Святланы Алек-

Мы і пра нас

Алесь СУША,

намеснік дырэктара па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Т Э К С Т

сєвєч. Думаю, значыць — чытаюць. А праз дзень стала вядома, што Алексєвєч атрымала Нобелеўскую прэмію і... ужо ўвечары ў кнігарні з прац аўтаркі не было анічога: усє разабралі, прычым адразу ж на усїх складах усїх кнігарняў Варшавы. Але кожны раз абнадзєвалі, што хутка з'явіцца новы тыраж, бо попыт узрос, і адразу некалькі выдавецтваў працуюць над перавыданнем.)

А як шмат у Беларусі мы гаворым пра сучасную літаратуру? Ці ведаем нобелеўскіх лаўрэатаў (ці назаве хто з нєлітаратараў хаця б з дзятка)? А ці ведае хто імєны намінантаў ад Беларусі, якія раней былі (а яны ж ад пачаткаў прэміі меліся — ад Элізы Ажэшкі, якую двойчы намінавалі, — да часоў нядаўніх, да намінавання Васіля Быкава і Рыгора Барадулїна)? А ці шмат прапагоў на атрыманне Нобелеўскай прэміі ў літаратуры зрабілі самі беларусы?... Ой, няшмат! І гэта — бадай найгоршае! Урэшце, падобнае становішча назіралася і з адкрыццєм намі велічы Міцкевіча, Манюшкі, Шагала, Суціна, Эль Лісіцкага, Бакста, Алфєрава, Чэрскага,

Чыжэўскага, Касцюшкі, Дамейкі, Рэйтана... Шкада, але не мы ўбачылі і давялі, што тыя постаці суйчыннікаў маюць сусветную значнасць. Больш за тое, многія з беларусаў толькі тады ў поўнай меры ўсвядомілі гэта і пачалі імї ганарыцца, калі дзякуючы працы суседзяў названыя дзєячы выйшлі па-за межы нацыянальнай культуры і дасягнулі сусветнай славы. Але наколькі маем права на прывязку такіх творцаў да нашай культуры? А колькі талентаў не выйшла за межы краю і засталася ў статусе неацэнных суродзічамі і светам?

Трэба, трэба нам навучыцца паважаць сябе і тое, што маем. А маем найбагацейшую культуру, не горшую за іншыя, гэтак жа годную заняць "свой пасады між народамі". Ад гэтай саманепавагі пакутуем найперш самі і наш вобраз у вачах іншых. Таму ў школьнай праграме вывучаем Пушкіна больш, чым Коласа, Купала і Багдановіча ці не разам узятых, таму ў амаль любым беларускім горадзе шыльды з імєнамі сваіх герояў можна знайсці нярэдка наводшыбе...

Мы — не горшыя за іншых, і іншыя — не лепшыя за нас. А ўсє ж маем сває! Трэба навучыцца хаця б пры жыцці паспяваць дзякаваць тым людзям, хто гэтага заслужыў і хто зрабіў добрую справу для нашай краіны і нашай культуры!

Дарэчы, менавіта для пашырэння ведаў пра Беларусь у свеце калекцыя з больш чым 80 найлепшых выданняў пра нашу краіну — лаўрэатаў нацыянальных і міжнародных конкурсаў — была днямі ўрачыста перададзена ў дар Нацыянальнай бібліятэцы Польшчы. Акцыя адбылася ў рамках рэалізацыі праекта "Беларусь сєння", ініцыяванага ў 2010 годзе міністэрствамі культуры, інфармацыі і замежных спраў нашай краіны. Здзейснілі тое падчас прафесійнага візіту дэлегацыі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ў найбуйнейшую бібліятэку Польшчы. Паводле нашага меркавання, наяўнасць у галоўным інфармацыйным цэнтры суседняй краіны такіх выданняў пасадынейчае распаўсюджванню ведаў пра Беларусь у польскім грамадстве, паляпшэнню ўзаемаразумення паміж народамі.

Дарэчы, прадстаўнікі Нацыянальнай бібліятэкі і Міністэрства культуры і нацыянальнай спадчыны Польшчы адзначылі важнасць і свечасовасць ініцыятывы беларускага боку, падкрэсліўшы зацікаўленасць у далейшым развіцці супрацоўніцтва паміж установамі.

Мабільнае народнае

Напрыканцы верасня ў Астраўцы прайшоў рэгіянальны фестываль традыцыйнай культуры "Скарбы Гродзеншчыны", што сабраў фальклорныя калектывы вобласці, народныя тэатры гульні, майстроў традыцыйнай творчасці раённых дамоў і цэнтраў рамєстваў.

Меркаванне

Яўген САХУТА, старшыня Беларускага саюза майстроў народнай творчасці

Аналагічнае свята, але з упорам на выраб тканых паясоў прайшло ў Слуцку. Падобныя рэгіянальныя фэсты — гэта не вяртанне колішніх сталых традыцый, а хутчэй іх арганічнае паступовае ўключэнне ў сучасны культурны працэс. Не буду казаць пра фальклор, спынюся на рамєствах. "Покліч Палєсса" на Гомельшчыне, "Слуцкія паясы", іншыя фэсты не прапагандаюць побытавую функцыю рамесніцкіх твораў. Яна страчана. Зсталася функцыя мастацкая, запатрабаваная сєння грамадствам. І праз сваю мастацкасць рамесніцтва вяртаецца (прынамсі, павінна) не толькі як узор таленавітасці народа, але і як выраб рэчаў, якімі прыемна карыстацца. Маю на ўвазе і паясы, і вышиванкі, што пакрысе ізноў у модзе, і вырабы з саломы, лазы, дрэва. Калі набываць кошык, дык толькі зграбны, з адмысловым пляценнем. Заклік "Купляйце беларускае!" узведзены ў ранг вартай ідэі.

Праблемы ў Астраўцы не абмяркоўваліся. Не той фармат. Але гэтыя праблемы існуюць. Не сакрэт, скажам, што ў іншых раёнах, калі кіраўніцтва едзе з візітам за мяжу, з цяжкасцямі адшукваюць сувеніры для падарункаў, уласцівыя дадзенаму рэгіёну. Бываюць выпадкі, што ў пошуках такіх сувеніраў людзі змушаны ехаць у іншыя вобласці.

Вось Гродзеншчына, да прыкладу, і паказала яскрава, што тут падобныя праблемы адсутнічаюць. Кожны з раёнаў прадэманстраваў яркую адметнасць літаральна ва ўсіх відах традыцыйнага мастацтва. Многія з іх адроджаны з нуля.

Мне спадабаўся фестываль у Астраўцы. Бачыў зацікаўленасць людзей да падзеі. Імпануе і тое, што мерапрыемства не прывязана да канкрэтнага месца. Яно мабільнае. Таму — і самабытнае. Можа прайсці і ў іншых мястэчках Гродзеншчыны, якія яшчэ не спешчаны ўвагай публікі.

Яшчэ адзін важны аспект ўключэння традыцыйнага мастацтва ў грамадска-культурны працэсы. На ўроках працы ў агульнаадукацыйных школах нашы дзеці практычна вывучаюць традыцыйнае мастацтва свайго краю. Але гэты важны для выхавання працэс мае, на жаль, лакальны характар, не набыў яшчэ масавасці. Есць ініцыятыва сфер адукацыі і культуры — справа рухаецца, няма — стаіць.

А тут жа і для культуры — карысць (бо рамьство пэўнага мястэчка застанеца такім чынам самабытным, не знівелюецца да сярэднестатыстычнага ўзроўню), і дзеткам было б цікава.

Занатаваў Яўген РАГІН

Меркаванні калумністаў і экспертаў газеты не абавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

20 — 25 кастрычніка ў нашым тэатры ўпершыню пройдзе парад прэм'єр. Вызначэнне гэтага праекта ўмоўнае, яго няма ў афішах, але сутнасць плягае ў тым, што мы сабралі разам усє прэм'єры мінулага і пачатку цяперашняга сезонаў і запрацілі на прагляд вядучых тэатральных крытыкаў.

Лічу, такая форма своеасаблівага "фестывалю аднаго тэатра" даўно наспела не толькі ў нашым калектыве, бо яна дае магчымасць адразу класіфікаваць чэласную карціну і больш дакладна вызначыць, куды на дадзеным этапе рухаецца труп, чаго ёй не стае, якія тэндэнцыі маглі б стаць перспектыўнымі, а ад якіх, наадварот, трэба пазбаўляцца. Такі "погляд звонку" заўсєды важны — і найперш для тэатраў, аддаленых ад сталіцы. Бо ў іх таксама віруе творчае жыццє (у гэтыя дні, да прыкладу, у нас на гастролях Коласаўскі тэатр з Віцебска), з'яўляюцца новыя спек-

Парад для парад

меркаванне

Ірына ПЫРКОВА,

дырэктар Гомельскага абласнога драматычнага тэатра

таклі. І, дарэчы, звычайна гэта бывае куды часцей, чым у асобных мінскіх тэатрах. Колькасць жыхароў і гасцей горада ў нас меншая — адпаведна, увесь час трэба чымсьці здзіўляць, прапаноўваць тэатралам новае.

А вось крытыкі да абласных цэнтраў даязджаюць не заўсєды. Спадзяёмся, такая форма — парад апошніх прэм'єр за адзін тыдзень — зможа прыцягнуць іх увагу. Мы ж, у сваю чаргу, адкрыты для абмеркаванняў, вольнага абмену думкамі і чакаем прафесійнай ацэнкі. А больш за ўсє — прапаноў: якія са спектакляў маглі б годна прадставіць наш тэатр на гастролях, фестывалях ці быць вылучаны на Нацыянальную тэатральную прэмію. Нельга ж увесь час варыць-

ца ва ўласным соку! Тым больш, хутка наш тэатр павінен пацвярджаць званне заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь.

Упэўнена, праект прыйдзецца даспадобы і гамяльчанам. Мы прыслухоўваемся да прыхільнікаў, праводзім маніторынг публікі. Распаўсюджаны анкетаванні, у тым ліку электронныя, і апытанні. Зразумела, рэпертуар павінен быць разнастайным, там не можа быць адна класіка, таму паставілі некалькі камедый — ад фарсу да лірыкі.

Рэагуем і на значныя падзеі ў жыцці краіны. Так, да 70-годдзя Вялікай Перамогі з'явіўся спектакль "Ён. Яна. Вайна" паводле "Альпійскай балады" Васіля Быкава. Паставіць яго мы запрасілі Паўла Харланчука,

які ў нашым тэатры пачынаў акцёрскую кар'єру. Дадам, што гэты яго спектакль праз некалькі дзєн пасля нашага паказу будзе прадстаўлены на Рэспубліканскім фестывалі нацыянальнай драматургіі.

120-годдзе з дня нараджэння Кандрата Крапівы адзначылі пастаноўкай яго "Брамы нєўміручасці". Гэты спектакль таксама стаяў у праграме парада прэм'єр. І хаця ў апошні момант яго давялося замяніць, мы пакажам працу гасцям — з кампакт-дыску, хаця такі варыянт шмат страчвае перад жывым праглядом. Між іншым, у нас зроблены відэазапісы ўсіх спектакляў, бо гэта неабходна і для далейшай працы — як практыкаў, так і навукоўцаў, і для рэкламы — у тым ліку, у замежнай прасторы, і для фарміравання фонду пастацовак. Але падобныя "парады прэм'єр" думаем ладзіць і надалей. І прапануем іншым тэатрам следаваць нашаму прыкладу.

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Выпадкова прачытала ў літаратуразнаўчым артыкуле развагі пра тое, як я будую свой медыявобраз. І згадала, як да нас на працу ў Акадэмію навук выкладчыца журфака са сваімі студэнтамі завітала.

Заходзяць яны ў працоўны пакой, вітаюцца, і выкладчыца кажа: "О, глядзіце, тут жа працуе Ганна Кісліцына! Ганна Кісліцына — гэта..." Сяджу, вочы ў падлогу. Маўчу. Загадчык нашага аддзела з дакорам кажа: "У нас і іншыя навукоўцы ёсць! Я вам зараз усіх прадстаўлю". І пачынае прадстаўляць. Пасля чаго выкладчыца, што прывяла будучых "акул п'яра", кажа: "Здорова! Вельмі цікава! Але студэнты журфака штогод пішуць курсавыя менавіта пра Ганну Мікалаеўну, яна ў нас любімы герой, калі трэба пісаць пра блогасферу ці крытыку!"

Тут яе зноў перабіваюць, бо заходзіць у пакой яшчэ адна мая калега і яе прадстаўляюць. Але выкладчыца настойлівая, не здаецца, кажа: "Вось у мяне проста ў тэлефоне ёсць курсавая пра вас, Ганна Мікалаеўна! Хочаце пачытаць?" І спрабуе паказаць мне экран. Я маўчу

Зваротная сувязь

Т Э К С Т

Ганна КІСЛІЦЫНА,

літаратурны крытык, супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі

і адмоўна хістаю галавой. Мілая жанчына відэавочна не разумее, чаму мне нецікава пра сябе чытаць і слухаць. Каб згладзіць уражанне і не падацца нявыхаванай, кажу, што таксама згадваю яе працу ў сваіх кнігах. Развітаемся цєпла.

Ну вось як растлумачыць, што маіх калег зусім не радуе ні мая публікацыйная актыўнасць, ні мая (адносна) вядомасць, ні проста наяўнасць нейкага вобраза? І што нагадваць ім пра гэта абсалютна не варта, бо нічога, акрамя непрыемнасцей і чужой зайздрасці, мне гэта не прынясе? Мая праца не вымяраецца вядомасцю! Аднак я рэальна ўдзячная тым, хто пра мяне піша, хто даследуе, як і з чаго я зроблена. Прызнаюся, ніколі не бачыла разбору, з якім пагадзілася б цалкам. У першую чаргу таму, што насамрэч усє, што я раблю, — абсалютна спантаннае, імпульсўнае,

зробленае па патхненні, а не па нейкіх рэцэптах ці свядомых устаноўках. Разам з тым, відэавочна: трэба вывучаць сакрэты творчасці ўжо для таго, каб не было мастацтва слова безадрасным, скіраваным на сябе.

Зноў жа, такія разборы даюць абсалютна ўнікальны вопыт: адчуць на сабе, што такое быць паддоследным! Бо калі не толькі ты даследуеш, вывучаеш, аналізуеш, але і цябе даследуюць, вывучаюць, аналізуюць, то даводзіцца сыходзіць з пазіцыі суддзі. Ты становішся больш мяккім, бо бачыш, як лёгка памыліцца, абапіраючыся толькі на словы і тэксты. Тым больш, гэта ўнікальна ў нашай сітуацыі, калі арт-крытыкі, мастацтвазнаўцы, даследчыкі літаратуры, як правіла, усє сває жыццє пражываюць у ценю, не адчуваючы зваротнай сувязі...

А між тым, плєн іх высілкау трэба вымяраць не столькі працадніа-

мі і колькасцю напісаных старонак, колькі трываласцю зваротнай сувязі з тымі, для каго гэтыя даследаванні рабіліся. Плєн трэба вымяраць сустрэчамі з зацікаўленымі ў даследчай рабоце спажыўцамі: студэнтамі, настаўнікамі, бібліятэкарамі, музейшчыкамі. Але ў нашых установах адукацыі і культуры і блізка няма грошай на сустрэчы-стасункі з прафесіяналамі, з людзьмі, якія б маглі зарыентаваць у сєнншыняй культурнай сітуацыі, расказаць пра нейкія актуальныя з'явы. Бо не ўсє, далєка не ўсє знойдзеш у Інтэрнэце! А як інакш развівацца, як не скаціцца ў багну прафесійнай абыякавасці?

Частва, выступаючы ў студэцкай аўдыторыі ці ў літаратурным музеі, атрымліваю кветкі ці запрашэнне папіць кавы. І заўсєды адчуваю сябе вельмі няёмка, бо ведаю, што купленьня гэтыя кветкі ці ласункі за ўласныя грошы тых, хто запрасіў выступіць. А грошы ў тых, хто працуе на ніве культуры, вядома якія... І адмовіцца нельга, бо разумееш, што гэта зроблена не па загадзе зверху, не для птушачкі ў справаздачы, а ад душы, якая прагне асветы, развіцця, зваротнай сувязі ў рэшце рэшт.

Вось жа, здавалася б, відэавочныя рэчы... А паспрабуй — наладзь.

Слова ўпраўленню

"Модны чацвер" і...

меркаванне

Сяргей ПАНАСЮК,
намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ІРКСМ Брэсцкага аблвыканкама

Самае значнае для нас, вядома, тое, што Брэст стаў сёлета Культурнай сталіцай Беларусі. 150 буйных мерапрыемстваў у адным толькі абласным цэнтры — гэта ўнушальная статыстыка. Усё, што запланавалі, — выконваем. Брэсцкі абласны краязнаўчы музей рэалізуе доўгатэрміновы праект "Модны чацвер". Гараджане і госці пераканаліся, што наведваць музей — сапраўды модна. І гаворка не толькі пра выстаўкі аднаго экспаната. Тэмы "...чацвяргой" падказваюць самі наведвальнікі. І, паверце, гэтыя ідэі — вельмі крэатыўныя.

У верасні прайшла III Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Берасцейскія кнігазборы: праблемы і перспектывы даследавання". Мерапрыемства стала для абласной бібліятэкі брэндавым. Вялікі розгалас мела і такая бібліятэчная акцыя, як "Раскажы мне пра вайну". Актыўны ўдзел у ёй прынялі і прадстаўнікі ўлады, і творчая інтэлігенцыя Брэсцячыні.

Адбылася таксама III Міжнародная выстаўка-конкурс малой друкаванай графікі і эксплібрыса "Brest Print Triennial 2015", у якой бралі ўдзел 367 мастакоў з 46 краін свету чатырох кантынентаў. Даслана больш за тысячу работ на тэму "Мір і вайна". Выстаўка ладзілася да 70-годдзя Вялікай Перамогі. У выніку адмысловага праекта вельмі шмат зроблена па, так бы мовіць, акумуляцыі лепшых сусветных узораў графікі ў музейных установах горада і вобласці. Адным з арганізатараў унікальнага мерапрыемства таксама стаў Абласны краязнаўчы музей...

Ніхто, натуральна, не адмяняў іншых нашых надзённых клопатаў. У вобласці, як і паўсюль па Беларусі, працягваецца аптымізацыя сеткі ўстаноў культуры. Але сваю мы называем "мяккай". Сёлета запланавана скараціць каля 60 устаноў, аптымізавана ўжо 36. Да кожнага выпадку падыходзім індывідуальна, не счэп з пляча. Вырашаем пытанні і з працаўладкаваннем кадраў, і са строгім захаваннем сацыяльных стандартаў там, дзе стацыянарныя ўстановы культуры зніклі.

У нас няма асаблівай праблемы з кадрамі. У вобласці ёсць тры навучальныя ўстановы, якія з большага кампенсуюць кадравы недахоп.

Як бы цяжка ні было, працягваецца работа па аднаўленні Косаўскага палацава-паркавага ансамбля. Тое ж самае можна сказаць і пра Ружанскі палац, які ўжо цяпер прываблівае безліч наведвальнікаў. Дзякуючы падтрымцы кіраўніцтва вобласці, у бягучым годзе знешняе аблічча набудзе такі наш даўгабуд, як Тэатр лялек, які месціцца на цэнтральнай вуліцы Брэста.

Занатаваў Яўген РАГІН

"Брэст — культурная сталіца Беларусі-2015"

Тысячы "падабаек"

Па словах дырэктара Брэсцкай гарадской цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Святланы Сямашка, праект быў задуманы яшчэ да абвешчання горада над Бугам Культурнай сталіцай краіны:

— Сайту kulturabrest.by папярэдняй вялікая праца, — распавяла "К" кіраўнік установы культуры. — Яшчэ ў жніўні 2014 года мы пачалі да яго рыхтавацца. Тады ў адной з папулярных сацыяльных сетак намі была заснавана суполка, якая так і называлася: "Брэст — культурная сталіца Беларусі".

Па словах маёй суразмоўцы, галоўная мэта стварэння названай суполкі была, у асноўным, асветніцкая — каб папулярнаваць культуру Брэста ў Сеціве. Бібліятэкары распавядалі пра самыя значныя культурныя падзеі, якія адбываліся ў горадзе над Бугам: наведвальнікі маглі пазнаёміцца з навінамі і анонсамі мерапрыемстваў, мастацкімі і дакументальнымі фільмамі пра Брэст, відэа- і аўдыядакументамі, фотаздымкамі, спасылкамі на іншыя групы культурнай тэматыкі, сайты.

Пасля працы ў бібліятэкараў пабрела: старонкі з такой жа назвай "Брэст — культурная сталіца Беларусі" з'явіліся і ў іншых сацыяльных сетках: некаторыя з іх маюць да тысячы падабаек.

Сайт — без грошай

Пасля атрымання Брэстам статусу Культурнай сталіцы краіны бібліятэкары загарэліся ідэяй стварыць афіцыйны сайт. Балазе, пэўныя на працоўкі меліся. Самае цікавае, што планы ўдалося ажыццявіць — і нават без бюджэтнага фінансавання.

— Такого сайта, які акумулюе ўсё тое, што адбываецца ў культуры горада, раней ніхто не рабіў, — кажа Святлана Сямашка. — А мы вельмі хацелі яго займаць. Фінансаванне пад праект прадугледжана не было, тады мы, з дапамогай мэцэнатаў, аплалілі хостынг і даменнае імя, узялі шаблон для сайта — і стварылі свой арыгінальны прадукт!

Усё, падаецца, лёгка. Але, зразумела, патрабавалася зрабіць не проста адзін з шараговых сайтаў, а прадстаўнічы партал агульнарэспубліканскай акцыі і гарадской культуры наогул. Таму, па словах візаві, асноўнымі патрабаваннямі сталіся якасць і аператыўнасць інфармацыі, яркасць і даступнасць матэрыялу.

— У студзені група энтузіястаў (значную работу праводзіў супрацоўнік аддзела аўтаматызацыі і інфармацыйных тэхналогій Брэсцкай гарадской цэнтральнай бібліятэчнай сістэмы Алег Голас), пачала працу над сайтам, — працягвае

Мы папрасілі падзяліцца планами і здзяйсненнямі ў кірунку правядзення імпрэз па пашырэнні нацыянальнай традыцыйнай культуры дырэктара Абласнога грамадска-культурнага цэнтра Брэсцячыні Святлану КАРЖУК.

Занатаваў Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

— З пачатку года адбыўся шэраг запамінальных мерапрыемстваў, — адзначае Святлана Валянцінаўна. — Скажам, напрыканцы лютага мы ў сваім цэнтры адзначалі дзень роднай мовы: ладзілі абласное свята "Жывыя вытокі". У яго межам адбыліся абласны тур Конкурсу маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні, пераможцы якога пасля бралі ўдзел у XIII Нацыянальным фестывалі беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, а таксама патэчна-музычная вечарына з удзелам калектываў і салістаў вобласці.

У пачатку 2015 года Брэст афіцыйна стаў культурнай сталіцай Беларусі, а ўжо праз месяц распачаў працу сайт kulturabrest.by, на якім збіраецца ўся інфармацыя, датычная рэспубліканскай акцыі... Працуюць над кантэнтам для гэтай інтэрнэт-старонкі, як ні дзіўна, не журналісты, а мясцовыя бібліятэкары, якія, дарэчы, названы партал і стварылі. Прычым, што аказалася для мяне яшчэ больш дзіўным, шчыруюць супрацоўнікі бібліятэкі над гэтым знакавым для Брэста сайтам... на грамадскіх пачатках.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Які лёс чакае kulturabrest.by?

Галоўная старонка сайта.

Пра папулярнасць блогу мэра і тысячы наведвальнікаў

Святлана Сямашка. — У лютым ён стаў даступны інтэрнэт-карыстальнікам. Але праца над ім працягваецца і сёння. У нас яшчэ шмат ідэй, якія патрабуюць уважання.

Ад блогу да тысяч наведвальнікаў

Акрамя навін і анонсаў, на сайце "Брэст — культурная сталіца Беларусі" прадстаўлены рубрыкі, у якіх распавядаецца пра тэатры, музеі, бібліятэкі горада над Бугам. Дарэчы, спасылкі на kulturabrest.by прапаноўваюцца на вэб-старонках брэсцкіх бібліятэк, а таксама на сайце гарадскога выканаўчага камітэта. Як значную супрацоўнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі гарвыканкама Аляксандр Калмакоў, навіны, узятыя з тэматычнага сайта, праглядае каля 300 наведвальнікаў штодзень.

Калі ж казаць пра запатрабаванасць рэсурсу, дык сюды завітае, па словах Святланы Сямашка, прыкладна тысяча гасцей штодзень. Агулам жа больш за 32 тысячы чалавек за ўвесь час існавання старонкі.

Прычым самым папулярным на партале з'яўляецца блог старшыні Брэсцкага гарадскога выканаўчага камітэта Аляксандра Рагачука. Гаворка там вядзецца, вядома ж, пра культуру: мэра распавядае пра свае ўражанні ад гарадскіх акцый,

дзеліцца думкамі і меркаваннямі... Першы загіс, зроблены 18 лютага 2015 года, яшчэ на самым пачатку дзейнасці сайта, адразу ж выклікаў цікавасць у брэсчан. Асабліва калі спасылку на гэты тэкст дала вядомая брэсцкая інтэрнэт-газета...

Што ж, папулярнасць блога мэра горада, як на мой погляд, цалкам зразумелая. Бо, на жаль, кіраўнікі іншых раённых ды абласных цэнтраў падобным ноу-хау (урэшце, не такім і новым), тым больш — на культурную тэматыку, чамусьці не займаюцца. А шкада. Бо, вядома ж, чым больш з'явіцца гэтых "калонак", тым большай стане і цікавасць гараджан да культурных акцый і праектаў, якія ладзяцца, магчыма зусім, непадалёк ад іхніх дамоў...

Ініцыятыву брэсцкіх бібліятэкараў варта толькі вітаць. Аднак дзіўна, што іхні праект так і не быў падтрыманы фінансава ні з боку абласных, ні з боку гарадскіх улад. Нягледзячы на гэта — а, можа, і дзякуючы таму, хто ведае? — ім удалося зрабіць даволі прыстойны спажывецкі прадукт. Праўда, будучыня ў праекта пакуль што даволі цям'яная: Святлана Сямашка не ведае, ці працягнецца дзейнасць сайта пасля завяршэння акцыі...

K

Летась у "К" № 31 былі апублікаваны матэрыялы з "круглага стала", прысвечанага аднаўленню гістарычных дамінантаў Полацка. Тады дацэнт Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта Уладзімір ЦЯЛЕЖНИКАЎ прадставіў распрацаваны групай энтузіястаў эскізны план рэгенерацыі Верхняга замка ў калысцы беларускай дзяржаўнасці. За год тыя матэрыялы былі дапрацаваны і з ініцыятывы Беларускага фонду культуры вынесены на грамадскае абмеркаванне з удзелам прадстаўнікоў Міністэрства культуры краіны. Імпрэзу з гэтай нагоды ў Нацыянальным мастацкім музеі наведала карэспандэнт "К".

Настасся ПАНКРАТАВА

Сістэмы бракуе

Памятаю сваё першае наведванне горада над Дзвіной і Палатой: уяўленне пра старажытнюю сталіцу Полацкага княства, сфарміраванае на школьных уроках гісторыі, адразу знікла ад сутыкнення з рэальнымі станам горада... Канешне, за апошняе дзесяцігоддзе тут было шмат чаго зроблена. У тым ліку распрацавана Дзяржаўная праграма развіцця Полацка і Полацкага запаведніка, генеральны план горада, турыстычны маршрут "Сцежка Ефрасінні Полацкай". Аднак многія з такіх ініцыятыў не выкананы ў поўным аб'ёме, ды і канцэпцыі цэласнага бачання прыцягальнай для турыстаў гістарычнай часткі горада так і не з'явілася. Вось і работы з гістарычных аб'ектамі вядуцца далёка не заўжды сістэмна, а часам — досыць павольна, зацягваючы аднаўленне аблічча славянага горада на нявызначаны час...

У экспертных колах чуваць шмат нараканняў на тое, што статус велічнага горада быў зніжаны ў свой час да раённага цэнтру. Пры гэтым у краінах-суседках склалі годныя канцэпцыі для развіцця колішніх сталіц, прынамсі — Пецярбурга ды Кракава. Апошняе, у сваю чаргу, узнімае даследчую і археалагічную працу на іх тэрыторыі на больш высокім узроўні. У нас жа нават Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік мае ўсяго толькі абласное падпарадкаванне. Непрыемна ўражае спецыялістаў і спіс падрых-

Чакаем вашых тэлефанаванняў з цікавымі навінамі па нумары +375 17 334-57-23

З улікам будучыні

■ У рамках абласных імпрэз у вёсцы Бездзеж на Драгічыншчыне, апроч іншага, адбылася і этнадыскае пад назвай "Час вяртання".

Заклучная частка мерапрыемства была аддадзена этнадыскае з удзелам трох дзіцячых калектываў, якія выконвалі танцы сваіх бабуль і дзядуль. Дарэчы, пасля названага адбору, нашы ўдзельнікі — Андрэй Цямчык з Ляхавічаў і Лізавета Войтуль з Баранавічаў — сталі ўладальнікамі II прэміі Нацыянальнага фестывалю ў Маладзечна.

Не маглі мы і абмінуць 70-я ўгодкі Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Таму зладзілі абласны песен-

ны форум "З любоўю да песні", які прайшоў 29-31 мая на Піншчыне. Удзельнікамі свята сталі лепшыя калектывы і салісты з усіх раёнаў вобласці — усяго больш за тысячу чалавек. У рамках форуму адбыліся свята вакальна-харавога мастацтва і духавой музыкі, ваенна-патрыятычнай песні ды злёт бардаў.

А не так даўно, 20 верасня, мы зладзілі два аб'яднаныя мерапрыемствы: Абласное свята-конкурс фальклорнага мастацтва "Таночак" ды Абласны агляд-конкурс "Берасцейскія забаўлянкі". Акцыі адбыліся ў вёсцы Бездзеж Драгічынскага раёна на этнаграфічным падвор'і "Каля Пльса" і сабралі блізу 400 гасцей з вобласці, а таксама і з Польшчы. Падчас гэтых мерапрыемстваў адбылося тэатралізаванае абрадавае дзея "Караваю, мой раю", выступленне калектываў, —

K

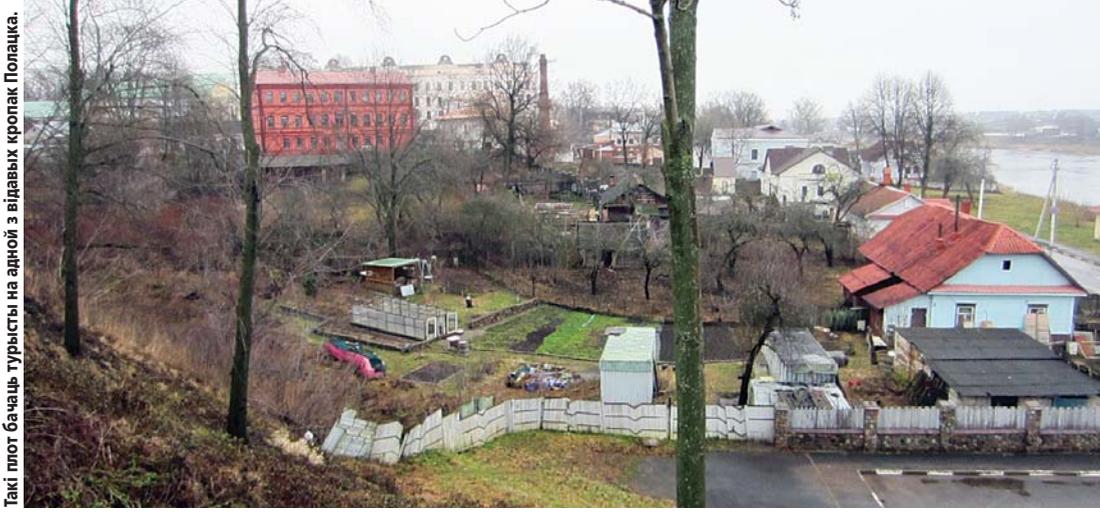
таваных да рэстаўрацыі і нават ужо адноўленыя дамоў, якія доўгі час пустыюць (горад пэўны час не можа вырашыць, як найлепшым чынам распарадзіцца ўласнасцю), а значыць, разбураюцца. Не сакрэт, што ў запаведніка і мясцовых улад нярэдка адрозныя пазіцыі ў бачанні перспектывы развіцця горада.

— Мы зараз маем пэўныя хібы, — выказаўся на пасяджэнні кіраўнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Ігар Чарняўскі. — Паглядзіце на тое, што сёння адбываецца на тэрыторыі Бельчыцкага манастыра: хто дазволіў пракладку газаводу на ўнікальным гістарычным месцы? Колькі мы казалі пра праект аховы, пра культурны слой, даводзілі да адказных асоб загады і канкрэтныя ўказанні, але экскаватар працягваў шкрэбаць рэшткі сцяны і падмурка XII стагоддзя...

Спіс такіх парушэнняў можна доўжыць. Прынамсі, архітэктар, навуковы кіраўнік гістарычнага цэнтра Полацка Вадзім Гліннік з жалем распавёў, што за апошнія пяць гадоў амаль цалкам страчана драўляная забудова канца XIX — пачатку XX стагоддзя на Ніжнепакроўскай вуліцы. Ідзе бессістэмная рэканструкцыя, і навукоўцы, фактычна, не маюць інструментаў рэальнага ўплыву на сітуацыю.

Дзе ты, панарама?

Пагаджуся са спадаром Цялежнікавым, што звычайныя турысты, прыязджаючы ў Полацк, перш за ўсё чакаюць пабачыць нешта з IX — XVI стагоддзяў. Зразумела, з той пары захавалася не багата, але ёсць шмат варыянтаў, як адлюстраваць страчаныя знакі будынкаў і сучасных варункаў. А каб падарожнікі з першых крокаў разумелі асаблівасць Полацкай зямлі, неабходна займацца не толькі комплекснай распрацоўкай рэгенерацыі Верхняга замка ці афармленнем завершанага архітэктурнага ансамбля цэнтральнай плошчы, але і звярнуць увагу нават на кольца пры ўездзе ў горад: яно, аб'ядноўваючы асноўныя шляхі, па якіх прыбываюць людзі, нічым не вылучаецца з шэрагу падобных кропак у Беларусі. Уладзімір Іванавіч прапанаваў

Такі плот бачаць турысты на адной з відавых кропак Полацка.

Ідэя ёсць! А яе працяг?

Ці знойдзе прыхільнікаў ідэя рэгенерацыі цэнтра Полацка?

■ "Мяркую, не мяне адну непрыемна ўражае ў Полацку неаднароднасць панарамы турыстычных маршрутаў. Сёння ў горадзе шмат што заслонена. Нават у самых "прахадных" месцах варта крыху павярнуцца — і ў аб'екты фотакамеры "лезе" незразумелы плот ці непрывабная сцяна".

выйсце: устанавіць там знак, які адлюстравыць бы повязь часоў.

Мяркую, не мяне адну непрыемна ўражае ў Полацку неаднароднасць панарамы турыстычных маршрутаў. Сёння ў горадзе шмат што заслонена. Нават у самых "прахадных" месцах варта крыху павярнуцца — і ў аб'екты фотакамеры "лезе" незразумелы плот ці непрывабная сцяна ад малацікавага гмаху нейкай установы. Па словах Цялежнікава, зрабіць больш прывабнай

панараму можна простым раскрыццём некаторых відавых кропак. Тады Сафія і Верхняй замак стануць візуальнай дамінантай горада не толькі на словах.

Як падлічыў Уладзімір Цялежнікаў, затраты па рэгенерацыі цэнтральнай плошчы, Ніжнепакроўскай вуліцы і Верхнім замку складуць суму, эквівалентную 5 — 7 мільёнам долараў. Пры годнай турыстычнай плыні штогод у бюджэт краіны зможа вяртацца каля 2 мільёнаў. Вымалёўваецца класічная карціна: чым больш дзяржава будзе ўкладаць у развіццё гістарычнай прывабнасці горада, тым хутчэй укладзеныя грошы вярнуцца ў бюджэт.

"Рэйкі" ад навукі

Ідэя групы энтузіястаў, прадстаўленая на пасяджэнні, атрымала як падтрымку, так і заўвагі, сярод якіх нямала сапраўды слушных. Спецыялісты казалі, што ў прадстаўленых матэрыялах ёсць шмат элементаў, за якія можна зачапіцца і нават вывесці на камерцыйную аснову, але неабходна пазбягаць архітэктурных фантазій. І відавочна:

Полацку не стае апорнага гісторыка-архітэктурнага плана.

— Паставіўшы справу на навуковыя рэйкі, мы ўбачым, што ў нас засталася, з якога перыяду, і што можам цяпер рабіць, — дадаў Ігар Чарняўскі. — Тады выбудуецца логіка ўзаемадзеяння ўсіх гэтых элементаў. З такога плану будучы вынікаць аб'ёмныя рашэнні. Мы не ўяўляем сабе, як сапраўды выглядаў Полацк у свой гістарычны "залаты час". Пацверджаннем апошняй думкі з'яўляецца сітуацыя са Спаса-Праабражэнскай царквой. Пра яе было напісана нямала даследаванняў, праведзены рэканструкцыі. А ў маі бягучага года ўскрылі старажытны падмурак, які цалкам перавярнуў уяўленні пра аблічча храма. Вось і вынік: Полацку проста неабходны прафесійныя раскопкі на сталай аснове і з улікам новых тэхналогій у археалогіі.

З гэтай нагоды кіраўнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі прапанаваў заняцца стварэннем Полацкай навуковай экспедыцыі. (Прыводзілася ў прыклад Наўгародская экспедыцыя, якая працуе з 1930-х.) Балазе ў Полацку існуе фундаментальная база, Полацкі ўніверсітэт зможа стаць каардынатарам сур'ёзнай працы, не абавязкова маштабнай, але эфектыўнай.

Будзем спадзявацца, што гэтыя пытанні і патрэбы не застануцца толькі на ўзроўні слушных прапаноў. Чым хутчэй знойдуцца магчымасці для іх рэалізацыі, тым больш у нас шанцаў пабачыць цэласны і турыстычна прыцягальны горад-помнік велічнага мінулага.

Тактыка культурнага развіцця

"Мара" і "Буф"

У Шаркаўшчыне і Шуміліне падобныя па памерах раённыя цэнтры культуры. Але на гэтым падабенства тыповых РЦК заканчваецца. І не толькі таму, што першым кіруе Аксана Сініца, а другім — Марына Прохарава. Самае галоўнае адрозненне ў тым, што славу Шаркаўшчыны мацуе "Мара", а папулярнасць Шуміліна прасоўвае "Буф".

Яўген РАГІН

Пра такую "Мару" — толькі марыць. Гэты доўгатэрміновы праект па цыркавым, так бы мовіць, выхаванні дзіцяцей узнік пры клубнай установе тры дзесяці гадоў таму. І нічога не атрымалася б, каб не муж і жонка Віталь ды Інна Дарашчонкі, якія з'яўляюцца нязменнымі кіраўнікамі ўзорнага цыркавога калектыву пад назовам "Мара".

А цяпер — невялічкае адступленне дзеля высвятлення пэўных тэрміналагічных момантаў. У асобных чытачоў можа ўзнікнуць пытанне: "А з якога-такога часу мы называем калектыв праектам?" Адказ такі: "З таго часу, калі калектыв гэты засведчыў сваю брэндавасць". За адзін дзень, пагадзіцеся, брэндам не станеш. "Мара" дабілася гэтага за трыццаць гадоў існавання. І не толькі ў знакамітасці справа. Галоўнае тое, што тут збываюцца дзіцячыя мары. І сотні выхаванцаў нясуць у душы гонар, зухаватасць і высакароднасць цыркавога артыста, няхай сабе і самадзейнага. Істотна і тое, што фраза "Вы ў праекце" гучыць пастаянна і для першакласнікаў. За год набіраецца да 15 цыркачоў.

Аксана Сініца пераканана, што менавіта прыклад "Мары" стаў прычынай ўзнікнення аналагічных студый у Оршы і Наваполацку. А ў Паставах цыркавы калектыв арганізаваў Валянцін Дзіль з жонкай Аленай — колішнія выхаванцы шаркаўшчынскай "Мары". Так што праект не толькі доўгатэрміновы, але і бязмежны з пункту гледжання геаграфіі... Усе кропкі над "і", падаецца, расставілі. Цяпер — далей.

Колькі слоў пра "Буф". Гэта — народны тэатр гумару, што існуе з 1993 года. Паспрабую даказаць і ягоную брэндавасць. Кіраўнік калектыву, гукарэжысёр Шумілінскага РЦК Юрый Раманаў, у трупы бярэ ў асноўным прадстаўнікоў моцнага полу. Сярод іх час ад часу трапляюцца і цяжкія падлеткі. Раманаў іх называе асабліва таленавітымі. Буфанада (гіпербалізавана-камічная дзея), па яго меркаванні, надзвычай эфектыўна выходзіць. А праз "Буф", як і праз "Мару", прайшлі сотні...

Яшчэ адзін доказ знакавасці калектыву ў тым, што менавіта ў Шуміліне з 1990-х пачаў праходзіць абласны фестываль гумару "Смяяцца — не грэх". Напэўна, лішне казаць, што лівяная доля Гран-пры застаецца ў "Буфа". А ў фэсце бяруць удзел 15-20 тэатральных калектываў.

Набор у "Буф" заўжды адкрыты. Апрача падлеткаў тут смяюцца і смешаць рабочыя ды служачыя ўсіх узростаў. Юрый Раманаў распавядае, што пачынаў тэатр з пантамімы. Цяпер да яе далучыўся і размоўны жанр. Сцэнарый для рэпрэз і спектакляў пішуць самі буфаўцы. Штосьці падглядаюць з жыцця, штосьці пераймаюць у прафесіяналаў. У выніку атрымліваецца іранічна-гумарыстычны летапіс Шуміліншчыны. Смех ды гумар ніколі не шкодзілі самай сур'ёзнай справе, наадварот, нязменна рабілі яе светлай і жыццесцвярдзальнай.

І караценькая выснова. Ці шмат такіх калектываў-праектаў у раёнах іншых абласцей? Ёсць пры СДК і РДК аўтэнтныя бабульчыны гурты, старэнніх салістак якіх мы безваротна і штогод губляем. Замены ўнікальным носьбітам няма, бо няма сапраўдных, нефальшывых (за вельмі рэдкім выключэннем) спадарожнікавых дзіцячых калектываў. Ёсць шматлікія эстравыя студыі, якія множацца бы клоны і застаюцца гэтакімі ж безабліччымі. Іх назваць доўгатэрміновымі і агульнакарыснымі творчымі праектамі язык не павернецца. Значыць, такія, як "Буф" і "Мара" — на пералік. Але чаму "К" пра іх не ведае?

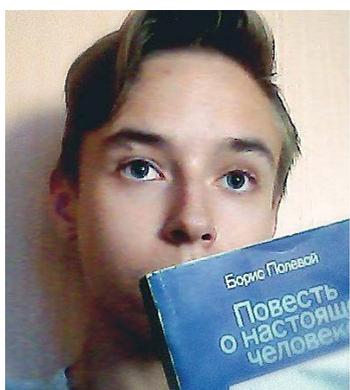
Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма Дзятлаўскага раёна налічвае каля 15 тысяч чытачоў, прыблізна 40 працэнтаў з іх складаюць падлеткі і моладзь — найважнейшыя і незаменныя як чытачы. Менавіта для іх мясцовыя бібліятэкі вынаходзяць і пад іх адаптуюць кніжныя забавы, імпрэзы і конкурсы. Пра адну з іх "К" распавяла загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Дзятлаўскай раённай бібліятэкі Святлана СЕРБІН.

Аліна САЎЧАНКА

— З апошніх навінак — конкурс фотаздымкаў "Сэлфі з кнігай", які праводзіўся з 1 ліпеня па 1 верасня ў рамках акцыі "Моладзь, якая чытае — надзея Дзятлаўшчыны". Вядомы факт, пацверджаны навукоўцамі, што сучасная моладзь (у тым ліку і з нашага раёна) проста не можа ўявіць сваё жыццё без сэлфі. Вось і паспрабавалі супрацоўнікі ўста-

Удзельнікі конкурсу "Сэлфі з кнігай".

Падыход Дзятлава

новы культуры прыўнесці ў гэты занятак (звычайку, хобі — называйце як заўгодна) трохі сэнсу і карысці праз асветніцкі чыннік: чаму б не зафіксаваць сябе на камеру з любімым творам у руках? Такім чынам выконваюцца і асноўныя задачы бібліятэкі — прыцягненне ўвагі да чытання, фарміраванне чытацкага густу, кампетэнтнасці і інфармаванай адукаванасці карыстальнікаў, у прыватнасці — моладзі. І інтарэсы такой катэгорыі публікі ўлічваюцца.

Конкурс быў прарэкламаваны па ўсіх бібліятэчных установах раёна, абвясцілі пра яго і на сайце раённай установы. За 20 удзельнікаў на вэб-старонцы прагаласавала больш за 600 чалавек. Сайт бібліятэкі, дарэчы, — даволі папулярнае месца ў моладзі, як і сама кніжніца.

Урэшце, цягам года бібліятэкі не забываюцца на свайго чытача, кантактуючы з ім не толькі ў працэсе кнігаабмену. Шэраг аб'яднанняў дзейнічае на базе цэнтралізаванай сістэмы, рэгу-

лярна ладзяцца мерапрыемствы, імпрэзы, сустрэчы.

— Але кніга, — дадае Святлана Сербін, — па-ранейшаму застаецца галоўным аб'ектам увагі для чытацкай аўдыторыі ў бібліятэках, у тым ліку і аўдыторыі малодзёжнай. Балазе фонд установы задавальняе патрэбы сваіх наведвальнікаў, а чытанне застаецца актуальным і без "штучнай" падтрымкі ў выглядзе забаўляльных фотаспаборніцтваў.

Але, магчыма, у іх крыецца больш глыбокі сэнс? Скажам, кантакт са сваёй аўдыторыяй, стымуляванне яе творчай актыўнасці, наладжанне сяброўскіх зносін.

Сапраўды, на выстаўцы экспануюцца творы менавіта васьмі мастакоў, выхаванцаў аддзялення манументальна-графічнага роспісу Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, але ўсе яны паказалі свае дасягненні не ў сферы сваёй першапачатковай прафесіі, а ў станковым жывапісе. Шчыра кажучы, калі я ішоў на выстаўку, думаў лабачыць нейкія іх экзцызы, праекты або фатаграфіі тых манументальных аб'ектаў, якія яны паспелі зрабіць у сваёй пакуль нядоўгай творчай біяграфіі. А мо яны мяркуюць паказаць штосьці новае? Аднак рэальнасць такая, што прышоў час, калі з-за адсутнасці буйных заказаў на творы манументальна-дэкаратыўнага характару (не лічы асобных рэдкіх аб'ектаў агульнадзяржаўнага значэння, у спіс выканаўцаў творчай часткі якіх не кожны манументаліст патрапіць). Сапраўды, большасць твораў, якія атрымалі добрую школу, ужо даўно перайшла на станковы жывапіс.

Мастыхін

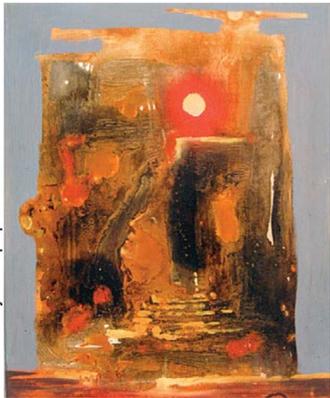
"БТР" — так называецца арт-праект, які з 6 кастрычніка працуе ў Цэнтры сучасных мастацтваў. У кароткім прэс-рэлізе сказана, што абрэвіятура "БТР" можна расшыфраваць у двух варыянтах: па-першае, гэта "бюро творчых работ" (удзельнікі — члены бюро творчай секцыі манументальнага мастацтва БСМ) — што правільна; па-другое, "БТР" — гэта абрэвіятура ад назвы браніраванай транспартна-бавоўнай машыны, якая перамяшчаецца на васьмі колах і, зразумела, пакідае след-каляіну. І, як зноў жа сцвярджаецца ў прэс-рэлізе, таксама кожны з васьмі мастакоў "сваёй творчасцю пакіне ўласны след-каляіну ў мастацтве". Ну, каму што бліжэй...

Барыс КРЭПАК

Свет у... "БТР"

Іван Кліменка. "Малая".

Глеб Отчык. "Мялілівыя артфакты".

Алесь Суша. "Чысты чацвер".

Такім чынам, "цудоўная васьмёрка" — гэта Васіль Зянько, Уладзімір Зленка, Іван Кліменка, Генадзь Козел, Глеб Отчык, Андрэй Пяткевіч, Барыс Семілетаў, Алесь Суша. Па шчырасці — практычна ўсе яны ўжо даволі вядомыя мастакі, якія маюць за спінай шмат персанальных і групавых выставак не толькі ў нашай краіне, але і па-за яе межамі. Аднак галоўнае, што яны — прафесіяналы са сваім уласным поглядам на свет, эксперыментатары, якія імкнучыся бы адрывіцца ад звыклых мастакоўскіх традыцый рэалізму ў яго злаганым, "заносаным сэнсе", каб знайсці не падобны ні на каго "шлях да сьвету". Ды і, разам з тым, зразумела, і гэта бачна ў экзальціі, што вялікія сусветныя творы для іх — не прамінулы час, не тое тое, з абрэзкаў якога можна выкарыць нешта для сьвету, а сапраўднае, новая рэальнасць, якая патрабуе сваёй формы.

Падрабязна аналізаваны творы мастакоў не бачу сэнсу, бо іх шмат і ўсе яны годныя асобнага нарысу, тым больш многія з іх даўно знаёмыя, яны экспанаваліся на мінулых выстаўках, акрамя створаных у гэтым годзе. Як, напрыклад, карціны "Чырвоная і сіняя" Генадзя Козела, "Лавец сноў", "Смак граната", "Перамены" і "Усё ўключана" Васіля Зянько, "У чаканні сезона" Барыса

Семілетава, "Вечар" Уладзіміра Зленкі і амаль усе палотны Глеба Отчыка: ад "Поўначы" і "Адчування блізкасці" да "Вялікага панавання" і "Маўклівых артфактаў". Мастакі, прадстаўленыя на выстаўцы, — вельмі розныя, але іх аб'ядноўвае адна глабальная тэма: што ёсць сучасны свет вакол нас? І дзе знаходзіцца той карань, з якога вырастае дрэва сённяшняга быцця з такімі неімаверна складанымі, забытымі і пераблытанымі галінамі і лісцем? Скажам, для Васіля Зянько свет здаецца нейкім кругаваротам пацэі, дзе ўсё жывое на зямлі, флора і фаўна — адны самстойны арганізм, цэласная матэрыяльная структура, што развіваецца па сваіх законах. Разубаць яе чалавеку — звышнатуральна.

Для Барыса Семілетава жывапіс — гэта музыка ўсіх колераў палітры ў класічна-мадэрным абрамленні "гукавых" абстрактных ліній, плямаў, прадметаў, звязаных,

Васьмёра мастакоў пакідаюць след-каляіну

глыбакадумнай ідэі, мяркую, тут не трэба шукаць. Своеасаблівае гэтага творцы дагма, якая аснове паучыцца-ваасацыятыўнага метаду. І гэта прыцягвае ўвагу. А вось Алесь Суша — самы "прадметны", "рэалістычны" з гэтай "васьмёркі". Яго творы, добрыя, цёплыя, прыцягальныя сваёй сардэчнасцю, шчырасцю, цалкам адпавядаюць яго словам: "Прыйдзе душа ў трапятанне, абудзіць думку — адкрыецца заветнае, і ўзнікне тое, што адгукнецца ў іншых душах". У гэтым сэнсе варта асабліва адзначыць яго цікавыя палотны "Пацёркі", "Восень" і "Чысты чацвер". Хачу падкрэсліць, што ён найперш вядомы менавіта сваімі

мін". Да ўласнага бачання свету ён прышоў, скажу так, ад рэалізму ранніх пейзажаў і нацюрмортаў да своеасаблівага экспрэсіянізму ў "чырвоных" творах, прадстаўленых у экспазіцыі. Ды і тэхніку ён прыдумаў незвычайную: алей, маляўніцкі гліст не якія інградыенты, якіх я не ведаю. Менавіта сус, па словах аўтара, дадае мошную фактуру палатну і "прыцягвае ўвагу глядачоў". Такая змяшаная тэхніка пісьма, акрамя яго пошукаў у галіне "адчування блізкасці" навакольнага свету, сапраўды цікавая. Але хіба яны, як і любая іншая тэхніка, мае вызначальны крытэрыі для сапраўднай аўтэнтычнасці і расчараванню.

Глеб Отчык стаў доволі вядомым мастаком пасля таго, як ён стварыў для Рагачова арыгінальную скульптурную кампазіцыю, прысвечаную злучэнню малаку, хачя я яго ведаў яшчэ па дыпломнай манументальнай мазацы, зробленай на фасадзе аднаго з будынкаў завода "Кера-

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Думаю, Данцыга па-сапраўднаму можна залічыць у племя "значных і моцных асоб". Паглядзіце на яго добра знаёмыя "партызанскія" палотны і шматлікія творы, прысвечаныя роднаму Мінску, што даўно сталі класікай, альбо на карціны, якія пакуль мала вядомыя глядачу, напрыклад, вельмі цікавы цыкл "Палітры", "Пядынак. Легенда Пабла Пікаса", "Малы Трасцянец. Урочышча Благушчына. Тут памяццю людзей узведзены помнік", "Вось з адной вады сцудзёнай выходзяць на мароз маржы"... Такія, не зусім тыповыя для ранніх твораў, назвы апошніх палотнаў мастака. І бачна, што авалоданне матэрыялам для Данцыга — не толькі пачатковы этап працы над творами, але і адна з творчых мэт, задача, у вырашэнні якой складваецца пэўная яго работ, што вылучае створанае ім сярэд іншых мастацкіх з'яў.

Другі бок творчасці Данцыга ў тым, што пры акрэсленасці, пэўнасці, дакладнасці жывапісных сімптэмаў, няпроста раптам вылучыць яго стылістычныя вытокі. Хаця, не. Яны — у мастацтве Высокага Андрэя і ў рускай класіцы. Ведаю, што ён любіць, асабліва ў маладосці, жывапіс Рэна-та Гутуза і Аляксандра Дайнкі, любіў французцаў "новага часу" і старых іспанцаў круга Эль Грэка, Сурбарана, Рыбэры, потым Гоі, схіляўся перад нашым Цвіркама... Захапляўся творчасцю бліскучых жывапісцаў з вялікай літары — прадстаўніцкі суполкі "Бубновы валет". Калі я даведаўся пра апошняе — прыемна здзіўляўся: гэта тэма маёй універсітэцкай курсавога 1964 года, калі "бубновавалетчыкі" (Канчалоўскі, Машкоў, Лянтупа, Купрын, Фальскі і іншыя) як "фарма-лісты", "сезаністы" былі яшчэ пад сакрэтнай забаронай у афіцыйнай працы саветскага мастацтвазнаўства.

Разумею магчымае пытанне чытачоў: чаму я не аналізую канкрэтныя творы Данцыга, прадстаўленыя

"Сімфонія" Мая

Май Данцыг. "Беларускія кошыкі".

Вялікае інтэр'ю з Маём Данцыгам у рубрыцы "Рэдакцыя плюс..." **выходзіла ў № 22 за 2015 год.**

на выстаўцы? Адказваю. Па-першае, пра галоўныя палотны Мая Вольфа-віча было напісана шмат і ў Мінску, і ў Маскве, і за мяжой, у тым ліку пра ранейшую яго творчасць — ды і мая самая першая манграфія пра яго выдадзена ў 1976 годзе ў выдавецтве "Беларусь". Па-другое, лепш раз убаць творы ў арыгінале і вынесці сваё ўласнае меркаванне, чым чытаць пра іх нейкія суб'ектыўныя ацэнкі дамарослых крытыкаў, якіх, скажу шчыра, разумных і прафесійных, практычна не засталася ў "нашым мастацтвазнаўчым каралеўстве".

Але нагадаю чытачам, якія прыйдучы на выстаўку, на што, з майго гледзішча, сцвіраваць увагу. Акрамя новых твораў, гэта "Беларусь — маці партызанская", "Партызанскае вячэрне", "Мой Мінск", "Мой Мінск — старашчыны, маладзі", "Навасельні", "Спадчына", "Сонечны кантынент", партрэты Анатоля Анікейчыка (снайперскага дакладнага вобраза), Васіля Быкава, Алёся Адамовіча, Булата Акуджавы, Георгія Таўстанова... А хіба не цікава паглядзець, як і з чаго пачыналася ў 1950-я бурнае творчае юнацтва мастака, хлопчыка з мінскай Нямігі?

Ну, добра. Выскажу сваё меркаванне пра адзін з маіх улюблёных твораў Данцыга — "Нацюрморт. Гэ Вялікай Айчынай". Мне здаецца, аб тым адно з яго праграмных палотнаў. Тут мастак падкрэслівае неаб'якавае да турбот і радасцей чалавечага жыцця. Ён гаворыць не толькі пра думкі і панушчы сучасніка, але і пра абавязак яго перад мінулым, пра адказнасць перад будучым. Стол, друкарка з чыстым аркушам паперы, попельніца, поўная акуркаў, нарчурны гадзіннік, раскіданыя паверху і прыстаўлены ад артылерыйскага снарада з грон-

Вераснёўскія аўдыя/відеапраекты айчынных выканаўцаў рэзніцуюць гітарыст гуртоў "Палац" і "Крама" Сяргея ТРУХАНОВІЧ (А.) і спецыяльны карэспандэнт газеты "Культура", музычны крытык Алег КЛІМАЎ (В.).

Аўдыя Антось Звычайны, міні-альбом "Восень пад коўдрай"

А.: Асабіста для мяне стыль "рэп" — гэта, перш за ўсё, добрая паэзія, зарыфмаваная і эфектная выкананая. Увесь матэрыял мне здаўся шчыраватым. Некаторыя песні былі цікава аранжыраваныя і выкананыя. Добрая знаходка — устаўкі вакалу Лўгені Шчарбаковай: прыемна было слухаць. Але асобныя творы не зусім адпавядалі тэкстаму зместу (калі музыка лірычная, то не можа

паверх яе гучаць агрэсіўны тэкст — "рэжа вуха"), і гэта — праблема многіх музыкантаў-пачаткоўцаў. На тое больш за ўсё і звяртаю ўвагу. А ў цэлым трэба шмат працаваць з музыкай, тэкстамі і аранжыроўкай, каб знайсці сваё гучанне і сваю арыгінальную манеру выканання. Дарогу прайдзе той, хто ідзе па ёй не зварочваючы!

В.: Беларускамоўны рэп з Ваўкавыска. Рэп, ён жа розны па настроі бывае, гэты — пры ўсёй, у асноўным, наступальнай чысты — пануры, пемістычны, калі "выйсця няма, ключ павярні — і паліцелі", чаму "віной" тэксты. Ад імя таго, хто імкнецца хоць нейкім чынам схавацца ад праблем і атмасферы, што сіскае, пра чалавека, які не здольны супрацьстаяць абставінам, што не задавальняць яго, загнаннага назіральніка.

Гатовыя пляць дорожкаў для фільма пра, дагучыні, сучасную моладзь, якая шукае свой шлях у жыцці. Асабліва аднак заклочны хітовы трэк "Смерць кінагероя".

Гурт "Змяя", альбом "Калі шчыра"

А.: Гэты калектыў ведаю вельмі даўно. Прыемна, што гурт актыўна працуе, не спыняецца на дасягнутым. Цяжкасці шмат каго робіць больш моцнымі. Ёта па праве стаецца "Змяя". Яны сталі гучаць не так цяжка, як раней, але мінуў у гэтым я не знаходжу. З задавальненнем адзначыць спелыя аранжыроўкі і моцнае выкананьніцкае майстэрства музыкантаў. Рост у наяўнасці, гэта радуе! Арыгінальна гучыць скрыпка ў "металічным" шквале гітар. Ёсць песні з гумарам, на што адразу з прыемнасцю "рэагуе вуха". Ёсць песні і сур'ёзныя, і філасофскія, але ва ўсіх прысутнічае свой настрой і лад, у гэтым і каштоўнасць. Адзначаю таксама якасць запісу. З задавальненнем паслухаў альбом, можа, толькі беларускія мовы не хапала. Але гэта іх выбар.

В.: Куды і як толькі ні кідала "Змяю": застаючыся першапачаткова

гуртом альтэрнатыўным, ён то рабіў гучанне больш цяжкім, то збаўляў саўнд-абароты; рускамоўныя тэксты змяняліся песнямі на беларускай мове. Нават назву сваю каманда пісала па-рознаму, потым зусім перайменавалася — і зноў вярнулася да зыходнага варыянта. Нязменным заставаўся вакал Зоі Сахончык — у мёру моцны, часта агрэсіўны, і галоўны тэкставы пасьл — погляд жанчыны-філосафа на навакольны свет і самакапанне яе ў асабістых жыццёвых хітраплькесціях.

У новым альбоме калектыў не адмовіўся ад дамінавання рэзкаватай гітарнай лініі, пры гэтым кампазіцыі сталі больш "прыземнымі": пазбавіліся ад дагтуль нярэдкага прамалінейнага аранжыраваўнага андэрграўнд-напору, зайграўшы разнастайнае музычнае фарбаванне. Але да поп-року прадстаўлены на рэлізе матэрыял я не аднёс бы: пры, аказваецца, выразнай меладыйнасці, якая вельмі пасуе бэнду, ён значна больш жорсткі — па гуку і пэтыцы. Кара-

A&B: Аўдыя & Відэа

Алег КЛІМАЎ, спецыяльны карэспандэнт "К" **Сяргей ТРУХАНОВІЧ**, музыкант

цей, мне вельмі спадабалася тое, што здарылася з гуртом.

Зборнік "ANIMA"

А.: На мой погляд, альбом атрымаўся, хоць спачатку было адчуванне празмернага спакою і нават прастрасці. Цікавымі падаліся аранжыроўкі, фартэпіяна гучыць у "стылі Агінскага", і гэта — добрая задумка аранжыроўшчыка! Мала радзіма ў кожнага свая, але Беларусь адна на ўсіх, важна падтрымліваць агонь любові да яе праз культуру, мову, музыку. Парадавалі нашы мэтры — вернасцю свайму стылю выканання: Лявон Вольскі, Дзмітрый Вайцюшкевіч, Уладзімір Пугач і Алег Хаменка. Нічога ў жыцці не прамінае бяспедна, і гэта праца абавязкова дасць свой вынік! Мы калісьці таксама ўвабралі родную культуру ад нашых бацькоў і старэйшых братаў. А прыгожыя беларускія словы — праз класікаў літаратуры і музыкі. Дзякую ўсім за работу на карысць людзям!

В.: Праект, прысвечаны 250-годдзю Міхала Клеафаса Агінскага, палітыка і кампазітара. Натуральна, аб'яднаўчым матывам для кампазіцыі, якія уваішлі ў рэліз (аўтарскіх: новых і перазісаных старых), стала тэма Радзімы. Прычым, спяваюць яны пад фартэпіяна і з мінімальным выкарыстаннем іншых гукавых эфектаў. Мовы — беларуская і руская.

Асоба вылучыць нешта вельмі цікага: кампіляцыя выйшла сапраўды канцэптуальнай, усе трэкі ідэальна падагнаныя адзін да аднаго, сплываюць альбом на адным дыханні, за адзін прысест. А потым зноў хочацца яго паставіць спачатку. І зноў спачатку. Брава, артысты, брава, натхняльнікі! І усё ж — гурт "ili-ili" ("Чаканне") і студыйны камбэк дуэта "RockerJoker" з фантастычнай, пранзілівай "Бі, баба, спявай". І пераліч астатніх выканаўцаў — фанатаў Агінскага і сапраўдных грамадзян сваёй краіны, дзе б яны ні жылі і тварылі: Атамраві, Пукст, Вайцшо-

ВІДЭА Гурт "Дразды", кліп на песню "Павязу ў вёску"

А.: Песня і кліп ідэальна пасуюць пад кіношны фармат кітпату "Сваты". Я не аматар падобнага. Маладзёныя, зухаватыя хлопцы весяляцца і атрымліваюць асалоду ад сельскага жыцця (маташылк, калёсы з канём, праца на камбайне, лязна-застопле...) — такога, напэўна, не хапала "нашаму" тэлеспяжыўцу. Падаецца чамусьці яго паставіць спачатку. І зноў спачатку. Брава, артысты, брава, натхняльнікі! І усё ж — гурт "ili-ili" ("Чаканне") і студыйны камбэк дуэта "RockerJoker" з фантастычнай, пранзілівай "Бі, баба, спявай". І пераліч астатніх выканаўцаў — фанатаў Агінскага і сапраўдных грамадзян сваёй краіны, дзе б яны ні жылі і тварылі: Атамраві, Пукст, Вайцшо-

сацыялізму казалі б: імкнучца не адрывацца ад свайго народу.) А які цяпер трэнд, у культурным і іншых рэзэрвах? Беларускія. Вось лідар каманды Віталь Карпаню і рассяка па вёсцы на старынкам маташылке, а ўздоўж дарогі, на ёй і ў полі калегі яго з косамі стаяць, ходзяць і запрацоўваюць: усе, як адзін, у вышыванках. Зерне рыдлёўкамі кідаюць, на камбайне катаюцца, у стагах сена куляюцца. А як без купання ў рачульцы і невялікага застопа пасля працоўнага дня? Правільна, ніяк. Музычна-сельскагаспадарчы апафеоз, караці.

Усялякі медыйна-публічны па-рыў быць яшчэ бліжэйшым да роднай краіны, да каранёў яе, я спрабую прымаць за чыстую манету, за шчырую, глыбокую, выпанкутаваную задуму, а не кан'юктурна-паверхоўную. Ці гэта парыв ад дзёна культуры пазачасавай, ці ад прадстаўніка музыкі легкаважнай, з хоп-хоп-хоп-хоп-песняй (тыповай быць у трэндзе. (У гады развітога

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Як настаўнік стаў глінамесам

Асноўнае месца працы Уладзіміра Пусташылы ў мясцовай агульнаадукацыйнай школе, дзе ён выкладае матэматыку і інфарматыку. Але і супрацоўніцтва Уладзіміра з СДК ужо налічвае пяць гадоў. За гэты час майстар меў тут, наколькі мы зразумелі, і стаўку, і чвэрць стаўкі, і працаваў з дзецьмі на грамадскіх пачатках — пасля таго, як трапіў пад скарачэнне. Бачна, справа не ў грошах — ганчарства для яго ўжо не толькі хобі, але і адпаведны светапогляд. А вучыўся рамяству Уладзімір у Гарадной на Століншчыне — сталіцы беларускага ганчарства. Але перш займаўся турызмам, дзе зразумеў для сябе важнае: сёння людзі жадаюць паглядзець не толькі на старадаўнія палацы ды ўзоры мастацтва, а і на жывую культуру. Цяпер гэтую традыцыю ён перадае немалой грамадзе мясцовых дзяцей, заняткі для якіх — бясплатныя. Нават зробленае сваімі рукамі дзеці забіраюць сабе — пакідаюць толькі некаторыя працы для выставак.

Як мы пераканаліся, для Уладзіміра Пусташылы ў ганчарстве галоўнае — не вынік, а сам працэс. Таму ён ахвочы да смелых эксперыментаў. Ёсць ж перадае і сваім вучням. Заняткаў жа не просты: па словах Уладзіміра, у сярэднім з дзесяці чалавек толькі два могуць цалкам авалодаць майстэрствам працы на ганчарным крузе. І чым раней дзеці пачынаюць вучыцца, тым больш у іх шанцаў стаць майстрамі.

Падумалася: калі не хапае ставак у СДК, дык мо выкладаць ганчарства на ўроках па працоўным выхаванні ў школе? Аднак тут свае нюансы: адукацыйную праграму, зацверджаную Міністэрствам адукацыі краіны, немагчыма падстроіць пад канкрэтную сітуацыю. З гэтай нагоды можна толькі пашкадаваць, што ў школьных праграмах няма месца прыкладным народным традыцыям.

Што ж да Уладзіміра Пусташылы, дык, як нас запэўніла Ніна Лапцёнак, Дом культуры зацікаўлены ў наяўнасці такога спецыяліста, а таму неўзабаве будзе вырашана пытанне адносна яго вяртання ў штат установы. Будзем спадзявацца...

Не толькі танк ды гармата...

Распыталі, як дабрацца да **мемарыяльнага знака, прысвечанага аперацыі "Баграціён"**. Дабраліся. "К" пісала ў свой час, што знак быў адкрыты 21 чэрвеня 2014 года. Узвышаецца ён ля шашэйкі і

Журналісцкі аўтатур газеты "Культура"

бяскрайняга поля. Тут больш за 70 гадоў таму пачыналася адна з вызначальных вайсковых аперацый... На паркоўцы — некалькі легкавікоў. Побач са знакам — танк ІС-3 на імправізаванай грэблі, гармата. Ствалы скіраваны на захад. Напдалёк — рэканструкцыя каманднага пункта. А ў імправізаваным бліндажы — невялічкі музей, што з'яўляецца філіялам Светлагорскага раённага краязнаўчага. Шчыра кажучы, бліндаж гэты не надта кідаецца ў вочы. Рэкламы пра музей — аніякай. Між тым легкавікі ля знака спыняюцца пастаянна. Але ў музей скіроўваюцца адзінкі. Зразумела, што ўтвораны ён зусім нядаўна і працы з маркетынгавай раскруткай установы яшчэ шмат. Звернемся да канкрэтыкі. За першы месяц працы ў філіял штодзень завітвала прыкладна 30-40 чалавек, пераважна індывідуальныя наведвальнікі. Паступова актывізуецца праца і з турыстычнымі фірмамі — увосень чакаецца па некалькі экскурсій на тыдзень.

Паразмаўлялі з Раманам Сце шанковым, музейным наглядачым. Адчулася, што малады чалавек цікавіцца гісторыяй, стараецца падказаць, дапамагае з'арыентавацца сярод прадстаўленых экспанатаў. Такі імпульс спрыяе і ў зборы прадметаў — некаторыя наведвальнікі перадаюць Раману для музея артыфакты вайны, якія захоўваліся ў іх сем'ях. Праўда, пакуль хлопцёк не бачыць сябе ў форме чырвонаармейца. Шкада — элемент тэатралізацыі ў музейнай справе ніколі не пашкодзіць. А была б тут яшчэ палявая кухня, то, перакананыя, адбою ад турыстаў не было б.

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Я не хацеў, шчыра кажучы, адсоўць з'яжджаць. Сонейка ўжо скіравалася да небасхілу, гарачыня

На людным месцы: аглядавая пляцоўка**Беларусы свету / Францыск Скарына ў Малдове**

Восень прынесла ў Малдову доўгачаканыя Дні культуры Беларусі. Падзея ўвабрала цэлы шэраг мерапрыемстваў, якія праішлі ў рэспубліцы з 30 верасня па 2 кастрычніка.

Практыка правядзення падобных акцый была адноўлена дзякуючы дамоўленасці, дасягнутай на пасяджэнні Міжрадавай беларуска-малдаўскай камісіі па гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве ў Мінску 15 ліпеня гэтага года.

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў сустрэўся з кіраўнікамі грамадскіх аб'яднанняў беларускай дыяспары ў Малдове. Сустрэча адбылася ў будучым Беларуска-малдаўскім культурным цэнтры, што ствараецца на базе беларуска-малдаўскага сумеснага прадпрыемства "Керамін-груп".

Узнімаліся пытанні аб дапамозе Міністэрства культуры Беларусі ў правядзенні конкурсу на лепшы праект дызайну інтэр'ера для бу-

дучага Беларускага культурнага цэнтры, аб падтрымцы ва ўсталяванні помніка Францыску Скарыну ў Малдове. Ішла гаворка пра падтрымку ў набыцці камплектаў нацыянальных беларускіх касцюмаў для выступленняў беларуска-малдаўскага этнічнага тэатра "Куфар", што створаны пры Беларуска-малдаўскім культурным руху Малдовы, аб прадстаўленні метадычнай і мастацкай літаратуры...

Адкрыццё Дзён культуры Беларусі ў Кішыневе прайшло ў Нацыянальнай філармоніі з удзелам міністра культуры Беларусі Барыса Святлова і віцэ-міністра культуры Рэспублікі Малдова Георгія Посцікэ. Там была прэзентавана выстаўка беларускіх габеленаў "Каляровая нізка", адбыўся канцэрт беларускага дзяржаўнага ансамбля народнай музыкі "Святая". У Цэнтры культуры і мастацтва "Odeon" у Кішыневе цягам двух дзён адбываўся паказ беларускіх фільмаў. Гледачы ўбачылі карціны "Белыя росы. Вяртанне" і "Сляды апосталаў". Завяршыліся Дні беларускай культуры прэзентацыяй анімацыйных фільмаў студыі

Шацілкі як турыстычная перспектыва

У **Светлагорску** пазнаёміліся з новым начальнікам аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Алай Манькевіч. Падзяліліся ўражаннямі ад убачанага, зазначылі, што хацелі б пабываць у музеі і доме рамёстваў... І вярнуліся да размовы пра музей, прысвечаны

"Беларусьфільм" і паказам мастацкай стужкі "Брэсцкая крэпасць".

Ганна МАЗУР, старшыня праўлення грамадскага аб'яднання "Беларускі культурны рух Малдовы"

Слонім /**Ініцыятыва — супольная**

З 6-га кастрычніка ў выставачнай зале Слонімскага гісторыка-краязнаўчага музея працуе выстаўка "Слонім — сядзіба муз", прысвечаная 250-годдзю са дня нараджэння Міхала Клеафаса Агінскага.

Мастакі Слоніма, Мінска і Узды, сябры мастацкіх суполак "Абуджэнне" і "Арт-Слонім" Андрэй Лычкоўскі, Васіль Грыневіч, Яўген Іваноў, Фёдар Ладуцька, Аляксей Стацэнка, Казімір Кулеш, Леанід Богдан, Андрэй Сідараў і іншыя прысвяцілі свае творы жыццю і дзейнасці вялікага кампазітара і патрыёта Бацькаўшчыны, адлюстравалі шмат пейзажаў Слоніма, у якім часта гасцяваў малады творца.

Паром на абмяленай рацэ.

Калі паром

Ля знака, прысвечанага аперацыі "Баграціён".

трохі спала. Мы сядзелі з Кастусём на зручных лавах і маўчалі. Напэўна, пра адно і тое ж. Цяжкай крывавай цаной нам дастаецца будучыня Беларусі. І гэты мемарыял (адзін з соцен па краіне) — красамойны напамін пра тое. А наўкола — ціша і спакой, на якія сёння — дэфіцыт... Вельмі хочацца верыць, што неўзабаве і належная інфраструктура тут будзе створана, і крэатыўная музейная рэклама з'явіцца уздоўж шашы. Абавязкова прыедзем сюды яшчэ.

аперацыі "Баграціён". Як высветлілася, стварэнне аб'екта фінансавалася з бюджэта Саюзнай дзяржавы. На сёння зроблена 60 працэнтаў ад запланаванага. У перспектыве плануецца ўпрыгожыць музейны аб'ект манекенамі і аднавіць камандны пункт генерал-лейтэнанта Батава. Усё гэта атрымаецца пры адной умове: калі будзе спонсарская дапамога.

Патэнцыйных аб'ектаў, прывабных для турыстаў у раёне багата. Чаго варта толькі магчымая раскрутка знойдзенага сярэднявечнага горада Казіміра — беларускія Пампеі! Але, пакуль няма зацікаўленага інвестара, праект адкладзены да лепшых часоў. Цяпер на павестцы дня стварэнне Шацілаўскага вострава з карчмой, ганчарнымі і ювелірнымі майстэрнямі — ідэя археолага Сяргея Рассадзіна — на левым беразе Бярэзіны. Праект спадабаўся новаму старшыні райвыканкама, а таму ёсць верагоднасць яго ажыццяўлен-

ня. Спадзяецца Ала Манькевіч і на перспектывы штогадовага фестывалю "Каляднае сусор'е фальклору", які сёлета набыў статус рэспубліканскага і праводзіцца ў ГЦК.

А вось трансгранічных праектаў у Светлагорска пакуль няма. Усё супрацоўніцтва з горадам-пабрацімам Бельскам Падляшскім зводзіцца да ўзаемных візітаў на культурныя і спартыўныя імпрэзы. Праўда, першай ластаўкай у гэтай справе можа стаць праект Раённага цэнтры народнай творчасці, які падрыхтаваў заўяўку на грант па лініі ПРАААН. Восць толькі ці атрымае: належнай вучобы па напісанні грантаў на абласным узроўні цяпер не праводзіцца.

На вуліцы Зялёнай

Адзін з нас быў у мясцовым **музеі** па вуліцы Зялёнай гадоў некалькі таму. Сёе-тое з таго часу змянілася. Да прыкладу, пра музейны клуб "Суб'ясецнік" раней мы нічога не чулі. З кіраўніком клуба Інсай Макарацкай

Міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў перадае падарункі беларускаму Малдове.

Майстар-клас удзельнічаў у выстаўцы ў Слоніме.

Раман Сцяпанкоў у музеі, прысвечаным аперацыі "Баграціён".

Святлана Міранкова шчырае над суверэннай прадукцыяй.

Цікавейшы за клуб

Марына Рубанав у РДР.

Уладзімір Пусташыла і ягоныя выхаванцы.

нас пазнаёміла дырэктар Гісторыка-краязнаўчага музея Ірына Заяц. У клубе, аказваецца, 25 чалавек сталага ўзросту. Яны вывучаюць гісторыю не толькі Светлагорска: часта наведваюць з экскурсіямі іншыя раёны. Наладжваюць сустрэчы з цікавымі людзьмі. Інакш кажучы, для сама-развіцця людзей пенсійнага ўзросту "Субсяседнік" робіць шмат.

А чым прывабліваецца моладзь? У нас склалася ўражанне, што толькі прывазнымі камерцыйнымі выстаўкамі. Прынамсі, на другім музейным паверсе, што прэзентуе шматлікія мясцовыя вытворчыя прадпрыемствы, мы ўвогуле не заўважылі наведвальнікаў. Так што асноўныя творчыя змены — толькі ў перспектыві намерах музейшчыкаў. Да прыкладу, шмат гадоў задуме ўтварэння і гістарычнага насьчэння Шацілаўскай выспы. Аднак мара застаецца марай.

Тое ж тычыцца і давядзення да ладу музейнай прыбудовы, што

створана ў выніку рэканструкцыі будынка, распачатай у 2000 годзе. Тут і майстэрні можна зрабіць і фотаатэлье, і... Ды шмат яшчэ чаго, нестандартнага ды запатрабаванага. Аднак і гэты намер "замарожаны" на невядомы тэрмін. Між тым па Гомельшчыне ёсць яркія прыклады выніковай праектнай дзейнасці нават ва ўмовах нашага сённяшняга недастатковага фінансавання.

І апошняе рэпліка — у бок другога музейнага паверха, не надта вагнага для шараговага наведвальніка. У свой час колішні начальнік абласнога ўпраўлення Алег Рыжкоў прапаноўваў мясцовым работнікам наладзіць тут экспазіцыю савецкага побыту. Ідэя цікавая. Радуе тое, што яна пакрысе ажыццяўляецца.

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Яшчэ ў размове з Алай Манькевіч высветлілася, што здаць у эксплуатацыю левае крыло

музея — пакуль непад'ёмная задача для раёна. Пасля, ужо ў самім музеі, даведаліся, што там засталася зрабіць толькі ўнутраныя рамонтныя работы. А чаму б у такой сітуацыі не скарыстацца досведам Мастоўскага раёна і не дарабіць музейны будынак гаспадарчым спосабам — чакаць чарговага спонсара сёння справа няўдзячная, бо можна згубіць і тое, што маеш.

Навучыцца рамяству

Праз дарогу ад музея — **Раённы дом рамёстваў**. Шукалі мы яго доўга. Прычына блуканняў — стандартная: няма кідкай вулічнай рэкламы. Між тым установа хаваецца на першым паверсе жыллага дома. Кіруе ёй Наталля Вароніна. Мы пазнаёміліся таксама з майстрамі-метадыстамі Святланай Міранковай і Марынай Рубанавай. Першая займаецца саломкай

і з'яўляецца колішняй выхаванкай РДР. Другая — спецыяліст у роспісе па дрэве.

Дому рамёстваў — пятнаццаць гадоў. Ён падобны на многія іншыя: мала плошчай, шмат цікавых твораў. Адно толькі засмучае: як і ў музеі, не было тут наведвальнікаў. Між тым, у гуртку, да прыкладу, Святланы Міранковай, — больш за дзясятка дзяцей.

А самае галоўнае, па нашым меркаванні, што няма тут сур'ёзнага даследвання таго, а чым займаюцца рамеснікі старадаўніх Шацілак. Светлагорск — горад малады, але гэта не азначае, што няма ў яго старасвецкіх вытокаў.

Як у Парыжы? Не! Як у Парычах...

Яшчэ раз пра брэндзі

І на завяршэнне — пра культуру **Парычаў**. Нагадаем, што наўпрост ад Жылічаў мы ў Парычы не патрапілі: рэчка перасохла, паром не працаваў. Давялося дабірацца да яго з другога, светлагорскага, боку. Пашчасціла пабачыць і прышвартаваны да берагу паром, і ягонага "капітана". Разгаварыліся. Аказваецца, на Беларусі — шэсць такіх паромаў. І ўсе яны — на прыколе з-за анамальна спякотнага лета. Доўга аснсоўвалі і той факт, што кіраўнік паромнай пераправы атрымлівае заробак, удвая меншы за зарплату яе вартуніка. Чаго толькі ў свеце не бывае...

У мясцовым СДК, дзе дырэктарам Ала Харанека, а яе намеснікам — Алена Гушча, мы гэтым разам, скажам шчыра, нічога новага ў "журналісцкую скарбонку" не паклалі. А шкада. Досыць стандартна гучалі аргументы пра тое, што клубнай тэхнічнай базе немагчыма канкуруваць з кавярнямі "Алеся" і "Парыж", дзе дыскатэкі — больш якасныя; ды плюс — насельніцтва няўхільна скарачаецца... Тут, падаецца, усё проста: нельга канкуруваць у правядзенні дыскатэк, значыць неабходна прыдумаць штосьці сваё, арыгінальнае ды нестандартнае.

Матэрыялу, да слова, хапае. Найперш, гістарычнага. 3 Парычамі, якія ў сярэдзіне мінулага стагоддзя былі раённым цэнтрам, звязана жыццё Міхаіла Пушчына, добрага сябра Аляксандра Пушкіна. Дзякуючы яго сям'і ў Парычах было створана жаночае духоўнае вучылішча — адзіная навучальная ўстанова такога кшталту на тэрыторыі Беларусі ў XIX стагоддзі. Другое імя — Алена Аладава, дырэктар Дзяржаўнай карціннай галерэі БССР, якая правяла ў мястэчку юначыя гады. Дзякуючы ёй была адноўлена выдатная калекцыя Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі. Чаму б не ўшаноўваць гэтыя імёны сёння? І каму, як ні ўстанове культуры, тым займацца? Пакуль жа парыцкі СДК можа хіба пахваліцца правядзеннем маштабнага свята Купалля раз на год. Але ці задавальняе гэта ў поўным аб'ёме мясцовую супольнасць?

Парыцкая моладзь у свой час ухапілася за пэўнае сугучча слоў "Парычы" і "Парыж" і ўтварыла патрыятычна-маркетынгавы прэзэ-дэнт: "Нашы Парычы не горшыя за Парыж!". Ідэю не можам не вітаць. Але яе рэалізацыя так і не набыла пераканаўчай лагічнасці. Па нашаму, мала назваць парыцкую кавярню "Парыжам". Трэба давесці, што Парычы таксама маюць адметную культуру ды адмысловую гісторыю. А вось з такой аргументацыяй — пакуль слабавата. У афармленні кавярні "Парыж" далей выявы Эйфелевай вежы не пайшлі. А СДК так і не здолеў генераваць творчыя ідэі, каб пераканаць гасцей, што Парычы і без вежы — мястэчка выбітнае і непаўторнае. Мо, каб прасякнуцца "французскасцю", варта зрабіць пабрацімам Парычаў вёску Парыж, што на Віцебшчыне?

Агульнае (не)лірычнае заканчэнне

У нас па-ранейшаму кепска з рэкламай устаноў культуры і з брэндаваццю населеных пунктаў. Ідзі нараджаем, але рэалізаваць іх пакуль не навучыліся. Будзем вучыцца разам. А ў тым, што справа гэта перспектывіная, мы пераконваліся цягам усяго нашага летняга аўтатура, прааналізаваўшы і супаставіўшы падыходы прыватнай ініцыятывы ў сферы культуры, намаганняў асобных работнікаў і дзейнасць аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. Да новых сустрэч!

Фота аўтараў К

Гучала музыка Агінскага ў выкананні педагогаў музычнай школы, дзеці станцавалі знакаміты паланэз. Выступоўцы адзначалі важнасць такой культурнай падзеі для рэгіёна. Мастакам суполкі "Абуджэнне" былі ўручаны граматы за актыўны ўдзел у культурным жыцці Слонішчыны, захаванне і ўзбагачэнне культурнай спадчыны.

Пасля ўрачыстай часткі адбыўся майстар-клас удзельнікаў выстаўкі, яны малявалі партрэты, пісалі нацюрморты, карацей — стварылі творчую атмасферу, спрыяльную для дыскусій ды абмеркавання, уражанняў, звязаных з успрыманнем сучаснага мастацтва...

Супольная выстаўка прадэманстравала, як важна праяўляць шчырую творчую ініцыятыву і аб'ядноўваць намаганні, не забываючыся на знакавыя падзеі нашай гісторыі і культуры. Падзея стала адметным унёскам у святкаванне юбілею Агінскага, а Слонім у чарговы раз стаў сапраўднай "Сядзібай муз".

Яўген ШУНЕЙКА,
кандыдат мастацтвазнаўства,
прафесар Беларускай
дзяржаўнай акадэміі мастацтваў

Віцебск / "Цяпло сэрцаў — матулям"

Пад такой назвай 14 кастрычніка ў Віцебскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці адбылася святочная імпрэза з удзелам шматдзетных маці з абласных устаноў культуры, сярод якіх — педагогі, музейныя работнікі, актрысы...

Гучалі віншаванні з Днём Маці. Выступілі народны ансамбль народнай песні "Кросны", калектыў саксафоністаў Музычнага каледжа імя Івана Сялярцінскага, народны гурт буфанады "Маска" і шоу-дуэт "Вераб'і" (браты Андрэй і Сяргей Вараб'ёвы) Віцебскага раённага Дома культуры.

Імпрэза была арганізавана падчас адкрыцця выстаўкі артэфактаў клубаў гістарычнай рэканструкцыі "Варгенторн" ды "Нагльфар", клуба жывой гісторыі "Хальвель". Былі прэзентаваны і работы маладых мастакоў ды майстроў (Васіля Барысевіча, Ганны Перлінай і іншых).

Андрэй СТРУНЧАНКА, вядучы метадыст Віцебскага АМЦНТ

Ф О Т А Ф А К Т

Ляўкоўскія абновы

Новая экспазіцыя ляўкоўскага філіяла музея.

У ляўкоўскім філіяле Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы працягваецца карэннае абнаўленне экспазіцыі. Нагадаем, яе канцэпцыя створана аўтарскай групай музейных супрацоўнікаў на чале з кіраўніком установы Аленай Ляшковіч. Сутнасць новай экспазіцыі ў тым, каб паказаць жыццё і творчасць (у тым ліку — і "ляўкоўскі перыяд") Песняра ва ўзаемасувязі з гісторыяй і культурай Беларусі 1930-х гадоў, культурай не толькі нацыянальнай, але і рэгіянальнай. Вядома, што купалаўскае лецішча ў Ляўках славілася гасціннасцю. Таму тэма "Госці" таксама стане ў музейным атачэнні адной з вядучых.

Экспазіцыя месціцца ў аўтэнтычным будынку колішняга лясніцтва. Афармленнем яе займаецца Аляксандр Давідовіч. Алена Ляшковіч называе яго "купалаўскім мастаком" і вельмі задаволена такім супрацоўніцтвам. Справа ў тым, што Аляксандр займаўся абнаўленнем экспазіцыі і ў галаўным Купалаўскім музеі. А ў Ляўках, па словах кіраўніка установы, экспазіцыя будзе завершана ў сярэдзіне снежня.

Працяг тэмы досведу Купалаўскага музея — на старонцы 13.

Гісторыка-мемарыяльны музей "Сядзіба Нямцэвічаў" у вёсцы Скокі (непадалёк ад Брэста) прыняў касцюміраваны восеньскі бал, прысвечаны 238-м угодкам палаца. Гэтым разам большасць наведвальнікаў была з Брэста, некалькі чалавек з Мінска, прыйшлі таксама мясцовыя жыхары.

Алена ЛЯШКЕВІЧ,
Мінск — Скокі — Мінск

Балі тут адбываюцца да чатырох разоў на год, кожная імпрэза прысвечана пэўнай даце ці падзеі: Каляды, Масленка, Ноч музеяў... Цягам некалькіх гадоў на іх прыязджалі госці з Расіі, Польшчы, Францыі, ЗША, Ірана, ААЭ.

Бальны дрэс-код

На балі панаваў свецкі этыкет, культура паводзінаў, музыка і танцы вышэйшага свету XIX стагоддзя. Госці прытрымліваліся нястрогага, але абавязковага дрэс-кода — касцюмы ў стылістыцы таго часу.

Як паведамлялі старонкі музея ў сацыяльных сетках, "кавалерам можна надзець смокінг ці парадны касцюм цёмнага колеру, фрак ці сюртук, белую кашулю з доўгімі рукавамі, і, пажадана, белыя пальчаткі". Перасцерагаючы ад сучаснага гальштука, рэкамандавалася выкарыстаць гальштук-матылёк цёмнага колеру. Калі мужчына хацеў з'явіцца на балі ў вобразе вайскоўца — прапаноўваўся парадны мундзір. З галаўных убораў дапускаліся тыя, што дапаўняюць вайсковы строй, ці цыліндры. Дамам — доўгія сукенкі, любога колеру і з любымі ўпрыгожваннямі.

На практыцы госці, што наведвалі бал у Скоках упершыню, проста дапаўнялі сучаснае адзенне аксэсуарамі: мужчыны ў касцюмах з матылькамі, жанчыны ў вяршыні сукенках, некаторыя з веерамі. Сталыя наведвальнікі скокаўскіх балаў рыхтуюць строі адмыслова, на кожную імпрэзу імкнуцца апрануць нешта новае ці па-іншаму падабраць аксэсуары. Прыязджаюць зноў і зноў, адзначаючы добрую атмасферу, магчымасць адчуць дух гісторыі.

Супрацоўнікі музея частку гасцей ужо ведаюць у твар, наведвальнікі таксама добра знаёмыя між сабой. Навічкі хутка далучаюцца, а "пад канец вечара ўсе як родныя" — так адзначаюць наведвальнікі.

Інфармацыйная палітыка

Дарэчы, старонкі музея ў сацыяльных сетках чытаюць ужо больш за 800 чалавек. Таксама ёсць і сайт. Анонсы балаў змяшчаюць абласныя і сталічныя рэсурсы. Большасць гасцей на пытанне: "Як вы даведаліся

Што ў праграме?

Пад кіраўніцтвам балетмайстра госці развучвалі гістарычныя танцы. Не абмяжоўваючыся XIX стагоддзем, харэограф з Брэста Вольга Тарасюк паказала сярэднявечныя бранлі, некаторыя народныя танцы. Прайшло некалькі танцавальных блокаў, якія перапыняліся салоннымі гульнямі, выкананнем рамансаў. Госці казалі, што такая пабудова імпрэзы ім вельмі падабаецца: балетмайстар паказвае кожны танец, а паміж блокамі можна адпачыць.

Падчас балю адбылося адкрыццё выстаўкі брэсцкага мастака Сяргея Казака. На карцінах — краявіды рэгіёна, партрэты гістарычных асоб, звязаных са Скокамі.

З Брэста да музея госці едуць асабістымі машынамі ці маршрутнікамі. Пасля імпрэзы грамадскім транспартам ужо не дабрацца: маршруткі ходзяць да адзінацатай вечара, а балі сканчаюцца каля гадзіны ночы. Музей замаўляе для гасцей аўтобус да абласнога цэнтра. Аплата праезду ўваходзіць у кошт білета на балі.

Бухгалтэрыя і спонсары

Кажучы пра эканамічны бок арганізацыі балю, медыцыны музея Генадзь Ходар адзначае, што на вечар сабраліся каля васьмідзесяці чалавек. Уваходны білет за 200 тысяч дазваляе сядзібе па выніках імпрэзы выйсці "у нуль": акрамя аплаты аўтобуса, закупляюцца прадукты для фуршэту, феерверк, аплочваецца праца балетмайстра, музыкантаў, арэнда апаратуры. Дарэчы, варыць каву і запускае феерверк дырэктар музея Сяргей Семянюк уласнаруч.

Адна з вялікіх праблем сядзібы — адсутнасць уласнай гукаў-

Тэхналогія балю ў сядзібе

Сядзіба ў Скоках і госці аднаго з балаў. / Фота прадастаўлены музеем

Як "заманіць" наведвальніка ў музей

пра мерапрыемства?" — адказвалі: "Праз Інтэрнэт". Другі па папулярнасці адказ: "Праз знаёмых, якія тут ужо былі". Балі становіцца доўгачаканай падзеяй, шырока вядомай у не такіх ужо і вузкіх колах. Наведвальнікі працуюць у самых розных сферах, а вольны час па-за баламі бавяць зусім не ў клубах рэканструктараў. Некаторыя госці даведваюцца пра імпрэзы больш традыцыйным шляхам: былі на экскурсіі — пачулі пра тое, што плануецца балі, — вырашылі прыехаць. Ці запрасілі на адзін з балаў выступіць у складзе спеўнага або танцавальнага гурта, а на наступную скокаўскую імпрэзу паехалі ўжо як наведвальнікі.

10 фактаў пра сядзібу

1. Захавалася 25 % архітэктурнага комплексу і 50 % паркавай зоны, што існавалі 200 год таму. Сядзіба, пабудаваная па праекце невядомага галандскага архітэктара ў 1777-м, унесена ў Дзяржспіс гісторыка-культурных каштоўнасцей у 2007 годзе як помнік рэспубліканскага значэння.
2. З 1777 да 1939 года сядзіба належала Нямцэвічам.
3. Першыя згадкі пра род Нямцэвічаў сустракаюцца ў канцы XV стагоддзя. Яны звязаны з судовай справай шляхціца Салагубовіча супраць яго сваячкі Ядвігі, жонкі Яна Нямцэвіча. Паводле статутаў ВКЛ, складзеных на аснове заканадаўства і звычайнага права, жанчына-шляхцічка мела права на ўласнасць, магла распараджацца пасагам незалежна ад волі мужа, адстойваць сваю маёмасць і гонар у судзе.
4. У Скоках 16 лютага 1758 года нарадзіўся Юльян Урсын Нямцэвіч — ад'ютант Тадэвуша Касцюшкі, пісьменнік, паэт, гісторык. Ён прыйшоў на свет яшчэ ў старым, драўляным сядзібным доме.
5. У гонар Юльяна Урсына Нямцэвіча названа вуліца непадалёк ад цэнтра Варшавы. На поўдні польскай сталіцы ёсць вуліцы Урсынуўская і Новаўрсынуўская. На апошняй знаходзіцца палац, які даў назву цэламу мікра-раёну "Урсынуў", і палац той падобны да скокаўскага. На гербе сям'і Нямцэвічаў, што лёг і ў аснову герба таго варшаўскага раёна, — дзючына на мядзведзі.

6. Марцэлій Нямцэвіч, бацька Юльяна, які пабудавалі мураваную сядзібу ў Скоках (дарэчы, ідэю ён падглядзеў у суседа — Яна Флэмінга, які перабудоўваў сваю рэзідэнцыю ў блізім ад Скокаў Цярэспалі і прывёз майстроў з Галандыі і Нямеччыны), браў удзел у Соймах Рэчы Паспалітай. Ён прысутнічаў на выбарах каралём Станіслава Аўгуста Панятоўскага, чым вельмі ганарыўся, бо кароль — яго зямляк з маёнтка Воўчын (цяпер вёска на Камяначчыне).

7. Мяркуючы па фота канца XIX — пачатку XX стагоддзяў з сямейнага архіва Нямцэвічаў у Францыі, сядзібу ўпрыгожвалі карціны Фра Барталамея, Бацічэлі, Ван Дэйка, малюнкi Леанарда да Вінчы.

8. Сядзіба рабавалася і часткова бурылася чатыры разы: у 1794, 1915, 1918 і ў 1939 гадах.

9. На пачатку Першай сусветнай вайны Нямцэвічы спрабавалі вывезці сямейныя каштоўнасці ў Маскву і Калугу. Дасюль у Калужскім мастацкім музеі захоўваюцца карціны з іх партрэтнай галерэй.

10. У сядзібе 15 снежня 1917 года было падпісана перамір'е між Савецкай Расіяй і Нямеччынай з яе саюзнікамі аб спыненні ваенных дзеянняў на Усходнім фронце. На гадавіну падпісання перамір'я ля сядзібы збіраюцца клубы ваенна-гістарычнай рэканструкцыі і паказваюць эпізоды баёў на Усходнім фронце ў 1914 — 1918 гадах. Рэканструкцыя "Скокі-2015" набыла статус абласнога мерапрыемства і адбудзецца 11 — 13 снежня 2015 г.

Як "задаць" тэму для пленэра?

Анатоль Концуб. "Тры вертыкальныя вазы".

У сталічнай галерэі "Універсітэт культуры" праходзіць выніковая выстаўка XIII Міжнароднага пленэра па кераміцы "Арт-Жыжалі". Прыехала выстаўка з Бабруйска. Цягам трох летніх тыдняў дваццаць два адмыслоўцы з Беларусі, Латвіі, Літвы, Польшчы, Расіі, Украіны, Францыі і Японіі працавалі ў палявых умовах пад адкрытым небам на беразе Бярэзіны. Кожны рабіў сваё, але ў межах адзінай для ўсіх тэмы, якая сёлетня была абзначана як "Чалавек у асяроддзі".

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Кожным разам, калі я трапляю на фэст, які мае немалую гісторыю і ўсталяваную традыцыю, я міжволі задаю сабе пытанне: ці хопіць у арганізатараў і ўдзельнікаў імпрэты, каб і надалей высока трымаць творчую планку? Ці не ператвараецца традыцыя ў застой? Што ў перспектыве — тупік ці новы даляглед? З

Прыклад "Арт-Жыжалі": без выпадковых людзей, але з рыбкамі і птушкамі

гэтымі, не надта святочнымі пытаннямі я і звярнуўся на вернісажы да нязменнага кіраўніка пленэра Валерыя Калтыгіна.

— Каб захаваць высокі тэхналагічны ўзровень і творчую якасць, каб была і традыцыя, і перспектыва, мы штогод робім "ратацыю кадраў" удзельнікаў, — кажа ён, — да таго ж, кожны год у пленэра новая, але заўжды зладзённая тэма. Так што застой нам, здаецца, не пагражае. Аднак суаднесці творчы суб'ектыўнізм удзельнікаў пленэра і канцэптальную цільнасць нашага творчага фэсту бывае даволі складана. Я спрабаваў, як мне падаецца, пераканаўча давесці да кожнага, што "асяроддзе" — гэта не толькі трава і дрэвы, птушкі і рыбка. Прырода — значны, але не адзіны складнік атачэння чалавека. Гаворка мусіць ісці пра цывілізацыю ўвогуле, пра сусвет, космас, пра кананныя праблемы

быцця. А што атрымаўся ў выніку, кожны сам можа пабачыць на выстаўцы... Прычым я не адмаўляю высокага ўзроўню майстэрства маіх калег, іх права на сваё разумнае зададзенае тэмы.

На маю думку, у мастацтве, якое называецца дэкаратыўна-прыкладным і да якога далучаюцца і кераміку, адбіваюцца ўсе праблемы, што мае культура

наогул. Мастацтва сёння ў значнай ступені пазбаўлена ідэйнага стрыжня, і праз гэта самавыяўленне мастака становіцца ці не прырыптэтай задачай. Творца імкнецца абавязкова быць "крэатыўным", здзіўляць, шакараваць... Часам жа тое, што сёння падаецца як навацыя, у свеце прайшло і забыцця паспела яшчэ дзесяцігоддзі таму.

Увогуле, я прыхільнік таго, каб стаяць на сваім грунце і ісці сваім шляхам... Справядліва адзначаюць, што яшчэ ў 1970 — 1980-х гадах беларуская кераміка пачала адыходзіць ад прасталінейных функцыянальнасці і дэкаратыўнасці. Ужо тады керамісты браліся за тэмы і сюжэты, больш уласцівыя станковаму і манументальнаму выяўленчаму мастацтву. Аднак змянялася і стылістыка керамікі. Тэндэнцыя стала традыцыйнай і яе развіццё можна пабачыць у работах пленэра. Часам цяжка правесці мяжу

Алег Ткачоў. "Гульня ў Хэмінгуэя".

змацняльнай апаратуры. Яе даводзіцца арэндаваць у іншых устаноў культуры, а гэта падвышае сабекошт правядзення балю.

Хочацца адзначыць ролю чалавечага фактара: імпрэзы тут трымаюцца на імгэце супрацоўнікаў музея і рэдкіх спонсараў, якія пры гэтым вельмі дапамагаюць. Скокі знаходзяцца блізка ад Брэста, тут жыве шмат прадпрымальнікаў, якія працуюць у горадзе. Нараджаюцца супольныя праекты: адзін прадпрымальнік, байкер, што мае вопыт арганізацыі рок-канцэртаў у Брэсце, прапанаваў зладзіць у Скоках фэст на вольным паветры.

Наладжана супрацоўніцтва з карчмой, якая знаходзіцца праз дарогу. Сяргей Семянюк распавядае, што часта сядзібу замаўляюць.

■ **Эканоміка балю такая.** На вечар сабраліся каля васьмідзесяці чалавек. Уваходны білет за 200 тысяч дазваляе сядзібе па выніках **выйсці "ў нуль"**: акрамя аплаты аўтобуса, закупляюцца прадукты для фуршэту, феерверк, аплочваецца праца балетмайстра, музыкантаў, арэнда апаратуры.

юць для рэгістрацыі шлюбаў, а вясельны банкет ладзяць у карчме. Маладыя фатаграфуюцца, госці тым часам не сумуюць, слухаюць экскурсаводаў. Прадстаўнік карчмы дапамагаў з наладжаннем фуршэту і падчас балю.

Не абмяжоўваючыся папулярнасьцю культуры XIX стагоддзя, музей спрабуе розныя формы піяры спадчыны роду Нямцэвічаў, наладжвае міжнароднае супрацоўніцтва па розных накірунках. Да ўсяго, нашчадкі Нямцэвічаў жывуць у Канадзе, Францыі і Польшчы. Кантакт з імі можа быць перспектывным.

Балі прывабліваюць шмат людзей, не звязаных праз працу і хобі з гісторыяй. Падчас імпрэз госці пачынаюць цікавіцца і музеем, і княжацкім родам. Фактычна балі дазваляе "заманіць" ва ўстанову такіх наведвальнікаў, якія не паехалі б на стандартныя мерапрыемствы кшталту экскурсій ці музейных заняткаў.

Напамін пра Купалу

Адзін з галоўных вынікаў праведзенай акцыі — з мэрамі тых гарадоў, якія калісьці наведваў Янка Купала і дзе праз 80 гадоў пабывала дэлегацыя з Беларусі, дасягнута папярэдняя дамоўленасць пра ўсталяванне мемарыяльных дошак.

— Мы пабывалі ў Браціславе, у гарадах Святы Юр, Модра, Пешцяны, Высокія Татры, — кажа Алена Ляшковіч. — І ўсюды дамаўляліся з мясцовым кіраўніцтвам пра ўвекавечанне імя народнага паэта Беларусі і ягонага гістарычнага візіту ў Славакію ў 1935 годзе. Такім чынам, у гэтай заходнеславянскай краіне з цягам часу маюць з'явіцца чатыры мемарыяльныя дошкі, а таксама бюст Янкі Купалы. Яго плануецца ўсталяваць ў Пешцянах.

Праўда, пакуль што гэта толькі планы. Як адзначыла Алена Ляшковіч, магчыма, што ў 2017 годзе, калі будзе адзначацца чарговы юбілей класіка, усе задумы ўвасобяцца ў рэальнасць.

СЛАВАКІЯ

Гэтым летам дэлегацыя з Беларусі, у якую ўваходзілі супрацоўнікі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы, пісьменнікі і журналісты, наведвала Славакію. Беларусы праехаліся па тых мясцінах, у якіх роўна 80 гадоў таму пабываў класік беларускай літаратуры, завітаўшы пры гэтым у шэраг славацкіх устаноў культуры. Пра цікавосткі і самыя разнастайныя ноў-хаў тамтэйшых музеяў, бібліятэк ды мастацкіх галерэй "К" распавялі дырэктар Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы Алена ЛЯШКОВІЧ ды загадчык аддзела культуры на-адукацыйнай работы гэтай установы Вольга ПАРХІМОВІЧ.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

У майстэрні акамітай модранскай керамікі.

Плюс крыху раскруткі і...

Модныя трэнды музеяў і бібліятэк

Раскручаная кераміка

Але, зразумела, сустрэчы з кіраўніцтвам славацкіх гарадоў — гэта толькі адзін з пунктаў праграмы беларускага візіту. Запомніліся гасцям з Беларусі тыя ўстановы культуры, дзе яны пабывалі. Напрыклад, дэлегацыя наведвала горад Модра, дзе завітала ў знакамітую керамічную майстэрню. Вядомая яна тым, што тут вырабляецца традыцыйная модранская кераміка "маёліка", якая карыстаецца нязменным попытам як у славакаў, так і ў турыстаў.

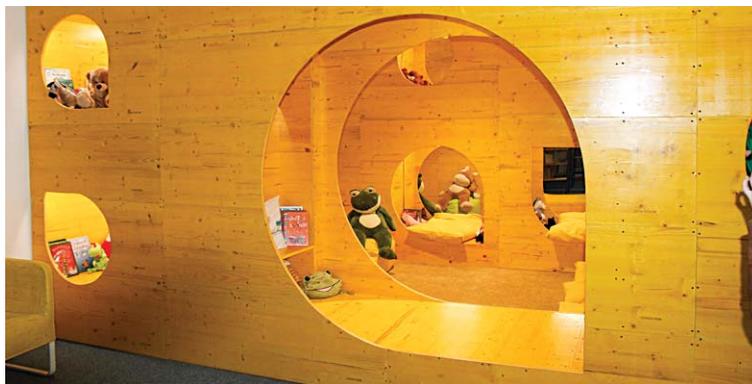
Дык вось, у той майстэрні можна не толькі пазнаёміцца з дзясяткамі арыгінальных вырабаў, але і паназіраць за працэсам іх стварэння ды самім паспрабаваць сябе ў ролі "славацкага глінамеса", а яшчэ — набыць упадабаныя рэчы ў невяліччай музейнай краме.

Што ж, гэта той шлях, па якім даўно ідуць і беларусы. Згадаю хоць бы вядомы Цэнтр ганчарства ў вёсцы Гарадная на Століншчыне, дзе можна і на вырабы паглядзець, і за кругам пасядзець, і набыць упадабаную свістулку ці збаночак. Іншая справа, што такой вялікай вядомасці, як модранская кераміка, гарадзянская не мае. На жаль, нават у саміх беларусаў. Справа — за адпаведнай рэкламай ды "раскруткай" гарадзянскіх вырабаў, каб зрабіць з іх, так бы мовіць, модны трэнд. Бо калі могуць славакі, дык чаму ж не могуць беларусы?

Вяселле ў этнастроях

Больш за ўсё маіх суразмоўцаў, натуральна, цікавілі славацкія музеі. І айчынным спецыялістам не засталіся расчараваныя ад наведвання, бо, па словах Вольгі Пархімовіч, музейная справа ў Славакіі пастаўлена вельмі рознабакова.

Так, на сёння ва ўсіх наведаных беларусамі музеяў існуе багатая калекцыя, ладзяцца разнастайныя экскурсійныя праграмы з абавязковым інтэрактывам. Апошняе — акурат тое, што нашы айчынным музейшчыкі толь-

Дзіцячы пакой і бібліятэка Пешцянаў.

Падушкі з выявамі пісьменнікаў у пешцянскай бібліятэцы.

У этнаграфічным музеі "Ждзярскі дом".

кі пачынаюць выкарыстоўваць у сваёй дзейнасці.

— Напрыклад, у этнаграфічным музеі "Ждзярскі дом" сёння можна паўдзельнічаць у культурна-адукацыйных праграмах, — кажа Вольга Пархімовіч.

Сам Дом-музей у Ждзяры быў заснаваны яшчэ ў 1971 годзе, а ягоная экспазіцыя знаходзіцца ў драўляным доме, зробленым па ўзоры збудаванняў рэгіёна пачатку XX стагоддзя. У музеі можна пабачыць вырабы мясцовых народных умельцаў: і лялькі, і цацкі, і касцюмы... Экскурсіі, дарэчы, ждзярскімі музейшчыкамі ладзяцца ў трады-

■ Цікавым для беларусаў падалося і тое, што ў чытальнай зале на сцяне змешчаны вялікія падушкі, на якіх можна ўбачыць партрэты таго ці іншага знакамітага сучаснага славацкага пісьменніка. Цікавы вопыт, які, мяркую, цалкам магчыма ўзяць на ўзбраенне нашым абласным ці раённым бібліятэкам...

рэчышчы развіталіся і ўсе астатнія беларускія музеі, асабліва ў рэгіёнах Беларусі!..

Падушкі ў бібліятэцы

У курортным горадзе Пешцяны беларусаў вельмі ўразіла гарадская бібліятэка. І не толькі тым, што тут можна замовіць шмат самай разнастайнай літаратуры на любую тэму. Вельмі цікавым беларусам падалося афармленне устаноў культуры.

— Адрасу на ўваходзе чытачоў сустракаюць дзіцячыя калажы, афішы, — кажа Вольга Пархімовіч. — Ёсць тут і дзіцячыя пакоі, аформленыя як кніга-лабірынт: прайшоўшы па іх, маленькія чытачы засвойваюць літары.

Цікавым для беларусаў падалося і тое, што ў чытальнай зале на сцяне змешчаны вялікія падушкі, на якіх можна ўбачыць партрэты таго ці іншага знакамітага сучаснага славацкага пісьменніка. Многіх твораў, як кажа Вольга Пархімовіч, беларусы нават пазнавалі, бо некалькі дзён таму сустракаліся з імі на літаратурнай імпрэзе ў Браціславе... Цікавы вопыт, які, мяркую, цалкам магчыма ўзяць на ўзбраенне нашым абласным і раённым бібліятэкам...

Увогуле, як зазначылі мае суразмоўцы, кнігі пастаянна прысутнічаюць у жыцці славакаў. Іх можна пачытаць і ў гатэлях, дзе яны размяшчаюцца ў шафах проста ў холе ці нават у гасцінічных калідорах, і ў крамах, дзе існуюць свае невялічкія бібліятэчкі для ўсіх ахвотных. Да таго ж у сталіцы Славакіі сёння можна заўважыць тэндэнцыю — публічныя чытанні. Гэта калі з рэстаранаў на вуліцу выносяць кніжныя шафы і кожны можа прыйсці сюды, пачытаць ды абмяняць старую кнігу на новую.

Натуральна, "буккросінг" у Беларусі ўжо даўно стаўся завядзёнкай, а вось чытаць папяровыя кнігі ў рэстаранах ці каля іх мы пакуль не прызвычаліся. Між тым, гэта яшчэ адно культурнае славацкае ноў-хаў, якое без асаблівых фінансавых выдаткаў можа быць зрэалізавана і ў нашай краіне. З улікам таго, што вельмі шмат ідэі беларусы пераймаюць акурат з Еўропы — згадаю хоць бы той жа "ярнбомбінг", які не так даўно быў зладжаны на Дзень горада ў Мінску ды Гомелі...

Вольга Семяншук. "Хмара".

паміж керамікай і пэўнымі плынямі скульптуры. Прычым, і кераміка, і скульптурная пластика маюць адны і тыя ж праблемы, абумоўленыя як зменай густавы публікі, так і спецыфікай станаўлення новай эстэтыкі. Адпаведна, і вырашаюць іх падобным чынам.

Сёння, каб лічыцца мастаком, ужо не абавязкова мець адпаведную адукацыю і нават умець маляваць. У кераміцы дылетантызм, замаскіраваны пад крэатыўнасць і арыгінальнасць, на шчасце, не праходзіць. Складаная тэхналогія вырабу патрабуе творчай дысцыпліны і сур'эзнага стаўлення да мастакоўскай працы. Вось і на "Арт-Жыжалі" ў нас выпадковых людзей не бывае. А гэта значыць, што непазбежная наяўнасць праблем у творчасці і вытворчасці не мае нічога агульнага з крызіснымі з'явамі.

К

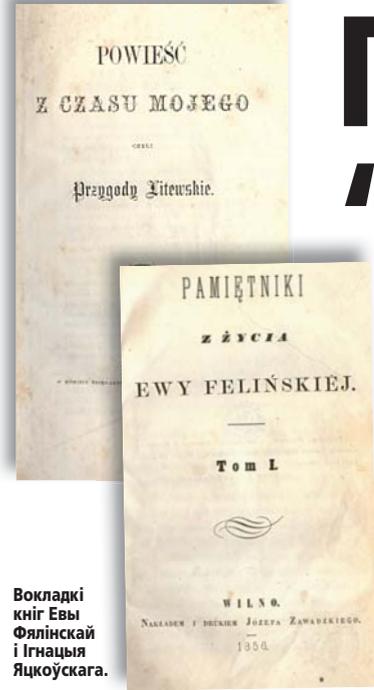
К

...Вось як апісала выгляд Зарэмбы Ева Фялінская: "...Тоўсты, пукаты, не вельмі высокага росту, твар меў круглы, як месяц у поўню, аточаны знізу мясістым падбароддзем. Валасы меў ясна залатыя, вочы шэрыя. Іх нібы хаваў пад выпуклым надлоб'ем і крадком толькі кідаў позірк у той ці іншы бок, або таксама фіглярна прыплюшчваў іх, калі прамаўляў. Рукі заўсёды складаў на тлустым бруху, сплятаючы пальцы з пальцамі так, што выглядаў, як бочка, абітая абручам. Нібыта ціхі, бо заўсёды гаварыў прыніжаным голасам, нібыта пакорны, бо ўсім кланяўся нізка, і ні перад кім не хацеў браць першынства, нібыта небарака, бо вопратка яго звычайна была больш чым сціплая: з гэтым пакорным выглядам толькі думаў, над кім бы пажартаваць, і жартаваў, калі яму ў тым была патрэба, не звяртаючы ўвагі на ўплыў ці моц выбранага замішэн жартаў.

Яго жарты былі не з шэрагу тых, з якіх людзі трохі пасмяюцца і больш нічога...

У вопратцы быў вельмі занябдбанай. Апрача на польскі манер, як большасць людзей ягонага ўзросту апрачаліся ў тых часы. Але ніколі не насіў, як іншыя людзі, кунтуш, жупан, з пасама, боты на вошчаныя. Прыязджаў заўсёды ў капоце з грубай тканіны колеру жоўта-гнілога, зашпіленага пад шыю так, што было няўцямна, ці меў пад капотам жупан, ці таксама абыходзіўся без яго. На нагах меў боты чорныя са скур бычай, не глянцаваныя, як які ўбогі шляхцішка, хоць казалі, што мае грошы, што мае капіталы на працэнтах і што нават мае ордэн святога Станіслава".

Такая манера падаваць сябе нагадвае Варфаламея Ходзьку, яшчэ аднаго ліцвіна з бэстэлера XIX стагоддзя "Гавэнда Сапліцы", які ў 1839 годзе выдаў у Парыжы стрыечны ўнук Тадэвуша Рэйтана і сябра Адама Міцкевіча Генрык Жавускі. Першы шабельны рубак у Літве, прыкідваючыся прасцячком

Вокладкі кніг Евы Фялінскай і Ігнацыя Яцкоўскага.

і баязліўцам, заманьвае ў пастку пылівых жыхароў Кароны, каб потым адным ударам маленькай шабелькі расправіцца з кожным неабачлівым крыўдзіцелем. Немагчыма дапусціць думку, што не ведаў Антонія Зарэмбу (або аб ім) Генрык Жавускі, які ўсё дзяцінства правёў у Літве, у сваёй бабкі Марты Марыяны Рдултоўскай з Рэйтанаў. Таму пэўныя рысы Зарэмбы маглі быць "перакладзены" на Ходзьку. Дарэчы, Ходзька, безумоўна, перадаў пальму першынства ў майстэрстве бою на шаблях яшчэ аднаму герою трылогіі — Пану Валадыеўскаму.

Верагодна, польскі рамантизм пайшоў бы іншым шляхам, каб у яго не ўлілася кроў ліцвінаў, ураджэнцаў беларускіх земляў — Жавускага, Міцкевіча, Крашэўскага, Сыракомлі і інш.

Што да Зарэмбы, то добра вядомыя тры гісторыі, звязаныя з яго не такімі ўжо простымі і бяскрыўднымі жартамі. Першая з іх — гісторыя з наваградскім соймакам 1781 года, якую ўпершыню апісаў Станіслаў Рэйтан. Зарэмба, узброіўшыся настаўленнем

Зміцер ЮРКЕВІЧ,
арт-куратар, прадстаўнік
Арт-суполкі імя Тадэвуша Рэйтана

Пленіпатэнт "пры мёдзе"

Каго з беларусаў меў на ўвазе Сянкевіч пад імем "Пан Заглоба"?

Імя гэтага героя трылогіі "Агнём і мячом", "Патоп" і "Пан Валадыеўскі" Генрыка Сянкевіча, без сумневу, вядомае беларускім аматарам гістарычнай аповесці. Выкажам гіпотэзу: прататып Пана Заглобы варта пашукаць сярод прадстаўнікоў беларускіх шляхецкіх родаў. Працягваем даследаванне, распачатае ў № 40.

Макіявэлі пра тое, што "мэта апраўдвае сродкі", дапамог Міхалу Рэйтану (малодшы брат Тадэвуша) стаць земскім пісарам і перамагчы ў канкурэнтнай барацьбе Казіміра Гарабурду, мужа сваёй сястры. У Евы Фялінскай тая гісторыя апісана больш шырока і цікава.

Другая тычыцца спрэчкі Рэйтанаў з магутнымі Радзівіламі з-за нейкіх ставоў. Зарэмба, які ніколі не раздумаў доўга, калі трэба было стаць на абарону інтарэсаў роду Рэйтанаў, якія ставіў вышэй за свае (бо сваіх, відаць, проста не меў), разыграў тэатральную сцэну, па выніках чаго Радзівілам магла пагражаць "вежа" і значныя фінансавыя страты.

Апошняю з вядомых нам гісторыяў апісаў Ігнацы Яцкоўскі: "Пасля другога падзелу краю там стаў губернатарам Карнееў. Што тычыцца справядлівасці ягонага кіраўніцтва, дык гісторыя пра гэта маўчыць, але ў манерах даваў нагоду для смеху, што зрабіла яго непапулярным, а доказам гэтага будзе наступная гісторыя. Калі з нагоды прыняцця

ТЭКСТ

прысягі на вернасць царыцы Кацярыне ён прыехаў з вялікай помпай у Слуцк, дык запрасіў да сябе на абед усіх абывацеляў, якія ўдзельнічалі ў той фармальнасці: хацеў хто ці не хацеў, але абавязаны былі з'явіцца па запрашэнні. Паводле каманды, каб госці паселі за накрыты стол паводле пасадак, дробнай шляхце дастаўся шэры канец дзе між іх сеў і Зарэмба — уладальнік невялікай вёсачкі, слаўны гуляка і сатырык, які ў той час быў тым больш нязносны для абывацеляў, што, здавалася, не падзяляў агульнага засмучэння, а правіў свае жарцікі. Пасля лаяльнага тосту за здароўе Найяснейшае, Наймагутнейшае імператрыцы, прапанаванага губернатарам, шляхце, устаўшы, выпіла і зноў села, а Зарэмба дадаў, што з таго часу, як ён на вернасць Найяснейшае пані прысягнуў, дык усё выразней чуе, што ў яго расце жаданне красці. Губернатар заговорваў то пра тое, то пра гэта, спадзеючыся, што нехта з абывацеляў прапануе другі тост за такога высокага чыноўніка, якім ён сам сябе лічыў. Але калі ніхто на падобнае не наважыўся, раздражнёны губернатар пачаў кожнага па чарзе пытацца: "Кто ты таков?" Кожны адказваў, як патрабавала-

Такім убачылі Пана Заглобу стваральнікі польскага фільма "Агнём і мячом".

ся, называючы сябе паводле пасады, якую раней займаў, ці паводле нададзенага яму ганаровага тытулу, а губернатар, жадаючы прынзіць шляхту, крычаў за кожным разам: "Да я большой!"

Як прыйшла чарга Зарэмбы, дык ён, падняўшыся, пісклявым голасам пакорна прасіў зволіць яго ад абавязку адказаць. Калі гэта было перакладзена губернатару, той, разваліўшыся ў крэсле, паўтарыў загад: "Говори!" Зарэмба, зноў пакорна пакланіўшыся, пісклявым голасам вымавіў: "Я — дурань, Яснавяльможны пане". А губернатар, не задумваючыся над значэннем гэтага

Акварэлі Сталярова

28 верасня не стала заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь Івана Сталярова. Ён стаў ля вытокаў Віцебскай школы акварэлі.

Яго творы — класіка названага жанру. У іх у поўнай меры знайшлі адлюстраванне традыцыі, якія стагоддзямі назапашваліся ў нетрах рэалістычнага мастацтва.

Іван Міхайлавіч — майстр акварэлі, настаўнік беларускіх акварэлістаў. Дзякуючы педагогічным, даследчыцкім і творчым намаганням ім былі падрыхтаваны спецыяльныя вучэбныя праграмы, дапаможнікі, дзе сістэматызавана метадыка і ўвесь працэс работы акварэльнымі фарбамі. У 1988 годзе выйшла ў свет яго кніга "Акварэль". Багаты вопыт і практычныя навыкі шчыра перадаваліся шматлікім вучням — усяго больш за 90 чалавек, з якіх

57 займаюцца менавіта акварэльным жывапісам.

Мастак нарадзіўся 20 мая 1923 года ў Віцебску. У 1939 годзе ён паступіў у Віцебскае мастацкае вучылішча, дзе ў той час выкладалі Іван Ахрэмчык, Уладзімір Хрусталёў, Аляксандр Мазалёў, Леў Лейтман...

У часы Вялікай Айчыннай вайны ваяваў у партызанскай брыгадзе Бацькі Міня. З войскамі дзеючай арміі вызваляў родную Віцебшчыну, а таксама Польшчу, Літву, Латвію. Вучобу Іван Міхайлавіч працягваў у Мінскім мастацкім вучылішчы, потым на завочным аддзяленні графікі Маскоўскага паліграфічнага інстытута. З 1958 па 1985 гады выкладаў малюнак і акварэль на мастацка-графічным факультэце Віцебскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута.

Адно з цэнтральных месцаў у яго творчасці займалі камерныя, лірычныя і рамантичныя па настроі пейзажы Віцебшчыны. Акрамя

краявідаў Прыдзвіння, гарадскіх пейзажаў Віцебска, Полацка, Браслава, у творчую спадчыну ўваходзяць аркушы, створаныя ў Літве, Латвіі, Арменіі і іншых краінах. Мастак імкнуўся максімальна захаваць і данесці да гледача "настрой" розных пор года, асабліва ўглядаючыся ў прыгажосць беларускай прыроды. Таму нават на маленькіх па памерах яго кампазіцыях і эцюдах ствараецца ўражанне выніковай працы, выяўляецца ўвесь ён.

Фундаментальныя веды ў галіне колеразнаўства, гісторыі, тэхнікі і тэхналогіі акварэльнага жывапісу дапамагалі на працягу ўсіх этапаў творчасці фарміраванню погляду і творчых прынцыпаў мастака. Уражвае складаная нюансіроўка колеру, якая дасягаецца спосабамі лесіроўкі, спалучэнняў фарбаў, вядомымі толькі самому мастаку.

Тэма Вялікай Айчыннай вайны знайшла сваё адлюстраванне ў серыі "Па слядах

Іван Сталяроў падчас заняткаў. / Фота прадстаўлена музеем

Адна з акварэлей Івана Сталярова, набытая Музеем імя Масленікава.

выказвання, паўтарыў сваё звычайнае: "Да я большой!" Збег гэтых выказаў выклікаў нечаканы смех усіх прысутных, а губернатар, здагадаваўшыся, што, відаць, здарылася нешта непрыстойнае, загадаў свайму сакратару, які разумее па-польску, растлумачыць значэнне сказа-нага. Здзіўлены гэткаю зухаватасцю шляхціца, загадаў зараз жа пасадыць яго на гаўптвахту. Пасядзеўшы там колькі гадзін, Зарэмба, калі ўжо ўсё супакоілася, дастаў з кішэні рубля і, трымаючы яго аберуч з павернутым уперад партрэтам царыцы, з урачыстым тварам памаршыраваў з кардэгарды, і крыкнуўшы вяртаўніку: "Не тронь, бо Гасударыня ідэт". Вяртаўнік ад неспадзявання адсалютаваў зброяй і выпусціў вязня. Зарэмба з тым самым урачыстым выразам на твары прайшоў паўз вяртаўніка каля дома губернатара і з'явіўся ў ягоных пакоях з рублём у руцэ, як быў перад гэтым. Спалохаўся адразу і здзіўвіўся губернатара з такога відовішча, але праз нейкую хвіліну, трохі супакоіўшыся, здагадаўся, што "дурань" па-польску азначае "шут" па-руску. І вызваліў яго ад далейшых непрыемнасцей".

Як бачым, слава аб Антоніі Зарэмбе, майстры жарту што балансаваў "на мяжы страты здароўя і жыцця", грывела ў XIX стагоддзі. А з моманту, як ён апынуўся на старонках кнігі суайчыннікаў, Зарэмба стаў вядомым ва ўсёй былой Рэчы Паспалітай. Цяжка дапусціць, што Генрык Сянкевіч, ведаючы аб Фальстафах і Улісах, не звярнуў бы ўвагі на такую каларытную асобу ў творах сваіх землякоў-ліцвінаў.

Да таго ж, Генрык Сянкевіч, па ўсёй верагоднасці, ведаў Язэпа Рэйтана, апошняга прадстаўніка роду (1857 — 1910), з якім, хоць і ў розны час, вучыўся ў Імператарскім варшаўскім універсітэце. Як ведаў ён і Кяневічаў, сваякоў Рэйтанаў з Палесся, што тыя адзначалі ў сваіх успамінах...

партызанскай славы". Яна стала своеасаблівым мастацкім дакументам, пастаянна абнаўлялася і папаўнялася. Майстар перадаваў падзеі, перажытыя ў свой час ім самім. І многія мясіны, якія ён праходзіў у партызанках, занатаваў акварэльнымі фарбамі.

Так сталася, што апошнія гады Іван Сталяроў жыў у Магілёве, яго даглядаў сын Андрэй. Таму наш музей, мастацкая супольнасць горада не маглі пакінуць без увагі такога таленавітага чалавека. Нашы сустрэчы адбываліся як дома, так і ў музеі...

Да 90-годдзя з дня нараджэння мастака Магілёўскі абласны мастацкі музей імя Паўла Масленікава зладзіў выстаўку майстра і набыў два творы: "Рэчка Усвяча" і "Віцебскае Паазер'е". Зараз работы прадстаўлены ў пастаяннай экспазіцыі "Сучаснае выяўленчае мастацтва Магілёўшчыны".

Святлана СТРОГІНА, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленікава

(Працяг. Пачатак у № 40.)

...Праз два гады Іларыён збег ад бацькоў у Панявеж. Тады гэта быў павятовы горад Ковенскай губерні, буйны рэгіянальны культурна-эканамічны цэнтр. Між іншым, з 1795 года ён амаль напаястагоддзя ўваходзіў у склад Віцебскай губерні.

Прыехаўшы ў Панявеж, Іларыён зняў у адстаўнога салдата у маленечкай халупцы вугал за печкай. На наступны дзень пайшоў у мясцовае рэальнае вучылішча, дзе яго аформілі ў шосты клас. Настаўнік славеснасці звярнуў увагу на начытанасць і рэдкую эрудыцыю навічка. А яшчэ дырэктару вучылішча спадабалася, як шасцікласнік іграе на скрыпцы Шапэна. У выніку яго бясплатна пасялілі ў інтэрнаце ў якасці "старэйшага" сярод пражываючых там. Асабліва ён любіў выступаць са скрыпкай на вучнёўскіх канцэртах і нават аднойчы сыграў ролю Старыкава на сцэне у самадзейнай пастаноўцы "Жаніцьбы" Гоголя (труп Арлова-Чужбініна) "У жыцці я працягваў заікацца па-ранейшаму, — успамінаў тыя дні Пяўцоў, — але на сцэне гаварыў зусім свабодна і дасягаў гэтага выключна сілай уяўлення".

Барыс КРЭПАК

"Як акцёр хачу заўсёды працаваць..."

Амаль забыты народны артыст: наш зямляк Іларыён Пяўцоў

Ад Масквы да самых да ўскраін

Восень 1899 года... 20-гадовы Пяўцоў, сабраўшы неабходную суму грошай, развітаўся з добрымі настаўнікамі, суседзямі, сябрамі і накіраваўся ў Маскву, каб паступіць у Музычна-драматычнае вучылішча Філарманічнага таварыства, дзе выкладаў ужо вядомы тады Уладзімір Неміровіч-Данчанка. Перад пачаткам першага экзамена да абітурыентаў падышоў сам настаўнік і чамусьці спытаў толькі аднаго Пяўцова:

— Малады чалавек, а вы калі мяркуюце экзаменавацца — сёння ці заўтра?

Перапалоханы Іларыён не змог выдавіць з сябе ані слова.

— Так, зразумела, вы на музычнае аддзяленне... — выразыў Неміровіч-Данчанка і накіраваўся ў свой кабінет.

— Не, на др-др-драматы-тычнае, — наўздагон адказаў пачырванелы Пяўцоў. Здзіўлены Уладзімір Іванавіч спыніўся, абярнуўся:

— З такім дэфектам маўлення?! Вы, мабыць, жартуеце?

— А вось паба-ба-чыце, спадар на-на-стаўнік!...

Ужо праз гадзіну Іларыён без усялякай запінкі выразна працяў перад прыёмнай камісіяй маналог з Першага акта (сцэна другая) драмы "Марына Фальеры" Байрана: "Не в добрый час родясь! Мое рождение / Стать помогло мне дожем — для обид; / А жизнь провел я как солдат, служба / Стране с ее народом, не Сенату..."

Гэта змякчыла Неміровіча-Данчанку. Але той усё ж вырашыў яшчэ раз правесці незвычайнага абітуры-

ента — ужо на практыцы. І прапанаваў яму ролю прыказчыка Крамы, прасцяка і няўдачніка Гаўрылы ў "Гарачым сэрцы" Аляксандра Астроўскага. Спектакль, дзе асноўныя ролі выконвалі другакурснікі, адбыўся праз дзесяць дзён, і вельмі задаволены педагог прапанаваў залічыць заіка на першы курс не проста з вызваленнем ад платы за навучанне, але і з ложкаў у інтэрнаце і зусім прыстойнай па тых часах стыпендыяй. А пасля зімовай сесіі, улічваючы добрыя поспехі ў вучобе, Іларыёна перавялі на другі курс.

Філарманічнае таварыства ў момант паступлення Пяўцова існавала ўжо больш за 20 гадоў. Яно было заснавана вядомым дырыжорам і піяністам Пятром Шастакоўскім. Асноўную масу вучняў складалі спевакі, піяністы, інструменталісты. Клас драмы быў нешматлікі. Тут заўсёды хаос гукаў: скрыпачыня практыкаванні, сальфеджыя, музычныя фразы з арыі, эцюды Шапэна і Ліста. Канешне, Пяўцоў адчуваў, што ў яго ёсць і нейкая іншая душа — душа скрыпача, таму так радаваўся, што навокал яго багата музыкі.

Наогул, гэта старонка жыцця Пяўцова вельмі мала вывучана, але яна цікавая таму, што ўсё ж першым настаўнікам Іларыёна, хаця б на кароткі тэрмін, стаў менавіта Неміровіч-Данчанка. Ён па раскладзе павінен быў даваць урокі ў школе чатыры разы на тыдзень па два гадзіны, але насамрэч аддаваў класу ўвесь час, і вучні, як правіла, займаліся да позняй ночы. Яго дэвіз: "Ухапіць індывідуальнасць, выклікаць да жыцця "іскар-

Партрэт Усевалада Меерхольда, настаўніка Іларыёна Пяўцова, пэндзля Барыса Грыгор'ева.

Уладзімір Неміровіч-Данчанка (рысунк Барыса Кустодзева)

цоў, вымушалі ў інтэрсах касы часткова прытрымлівацца рэпертуарнага канона правінцыйных тэатраў, граць "сякі-такі хлам для кавалачка хлеба". Але глядач ішоў! Ішоў у Тыфлісе і Севастопалі, Нікалаеве і Кастрэме, Адэсе і Кіеве, Таганрогу і Палтаве, Варонежы і Пензе. На сцэне побач з Пяўцовым — сам Меерхольд, які сыграў за тры сезоны каля ста роляў, Нялідаў, Кастрэмскі, Канін, Загараў, Будкевіч, сястра жонкі Меерхольда Вольгі Міхайлаўны — Кацярына Мунт... Дарэчы, з ёй і Меерхольдам Пяўцоў выступаў у чэхаўскіх "Трох сёстрах" у ролі Чабутыкіна.

Разумны глядач бачыў: у тэатральную прастору прыходзіць тасьці новае, свежае, арыгінальнае, такое "ррэвалюцыйна-антым-хатаўскае". Ну, людзі і ішлі, асабліва разнамасная гарадская і правінцыйная інтэлігенцыя, што прагнула змен не толькі ў тэатры, але і ў сацыяльных сферах жыцця.

Аднак, па словах самога Меерхольда, ён, у ч а р а ш н і адэпт рэформ Станіслаўскага, ужо ў тыя часы тэарэтычна не прымаў многіх прыёмаў яго

рэжысуры, крытычна ставіўся да іх, і хутка "праскочыў" праз гэты перыяд. Але школа Станіслаўскага вельмі дапамагла Меерхольду ў яго будучай практычнай рэжысуры ды і ў акцёрскім станаўленні таксама.

Аднойчы ў Херсоне грывнула бяда: Пяўцоў нечаканна стаў моцна заікацца на сцэне! Для акцёра гэта была сапраўдная трагедыя. Меерхольд, убачыўшы такую распач сябра, параіў яму тэрмінова імчацца ў Маскву да доктара Мікалая Даля — неўрапатолога-гіпнацізёра і свайго дальняга сваяка. Даль быў вядомым тым, што вельмі дапамог праз сеансы гіпнозу маладому Сяргею Рахманінаву, тагачаснаму другому дырыжору прыватнай оперы Савы Мамантава, адчуць упэўненасць у сваіх сілах пасля няўдачы яго Першай сімфоніі.

Але Пяўцоў вырашыў не спяшацца, а самому знайсці ў сабе прычыны такога зрыву, які робіць яго мову цяжкай і блытанай. І прышоў да высновы, што яму пасуюць далёка не ўсе ролі. Калі тэкст псіхалагічна не вывераны, ненатуральны ці занадта шматслоўны, брацца за п'есу не трэба. Вельмі цяжкімі для яго аказваліся французскія ролі, а рускія і нямецкія, як правіла, — лёгкімі. І вырашыў для сябе, што існуюць як ролі, зусім чужыя яму, так і ролі, дараваныя яму Богам. Тым не менш, сустраўся Пяўцоў з доктарам Далем, які потым, да канца жыцця, не сумняваўся, што менавіта ён вылечыў Пяўцова...

Іларыён Пяўцоў (трэці справа ў верхнім шэрагу) і Усевалад Меерхольд (другі злева ў ніжнім шэрагу) з драматычнай трупай. Херсон, 1903 г.

ку"... Выхоўваць далікатны густ, змагацца з кепскімі звычкамі, з дробным самалюбствам... Няспынна мець справу з чалавечым матэрыялам, насычаць яго лепшымі ідэямі, з радасцю і клопатам сачыць за працай самых драбнічкіх парасткаў таленту... Тут галоўнае зерне тэатра, самая глыбокая і самая прывабная сутнасць яго..."

Усе гэтыя творчыя і маральныя катэгорыі Неміровіча-Данчанкі Іларыён Мікалаевіч з годнасцю пранёс праз усё сваё жыццё... Курс вучылішча быў трохгадовы. Але ўжо з другога курса выкладанне ў Неміровіча-Данчанкі выходзіла за межы першых прыёмаў сцэнічнай тэхнікі, і ўрокі ўсё больш становіліся падобнымі да рэпетыцый самастойных роляў студэнтаў у маленькіх п'есах.

Менавіта ў гэты час Пяўцоў пазнаёміўся з акцёрам Малога мастацкага тэатра Усеваладам Меерхольдам, які трохі раней адвучыўся на тым жа драматычным аддзяленні вучылішча. Гэта знаёмства адыграла сваю значную ролю ў станаўленні Пяўцова як артыста. І пазней Іларыён лічыў яго, як

і Неміровіча-Данчанку, таксама сваім настаўнікам у акцёрскім майстэрстве. Дарэчы, Меерхольд з ранняга дзяцінства іграў на скрыпцы. Магчыма, і гэта паслужыла нейкім штуршком для пачатку іх шчыльных ўзаемаадносін.

У 1902 годзе Іларыён скончыў вучылішча, і па парадзе Меерхольда перайшоў працаваць у Малы тэатр. Атрымаўшы невялікую ролю ў спектаклі "Адзінокія" Герхарда Гаўптмана, дзе за кулісамі павінна жаласліва гучаць скрыпка, Іларыён перад рэпетыцыяй узяўся таксама, па звычцы, штосьці найграваць. Гэта выпадкова пачуў тагачасны дырэктар вучылішча прафесар Вілем Кес, вядомы дырыжор, кампазітар і скрыпач. Ігра яму так спадабалася, што ён стаў угаворваць Пяўцова кінуць тэатр і пайсці вучыцца да яго — зусім бясплатна. І так мотку ўгаворваў, што спачатку малады артыст завагаўся, і два дні не ведаў, на што рашыцца. Параіўся з Меерхольдам. Той, зразумела, "за тэатр". На трэці дзень Пяўцоў вырашыў: прадаў сваю скрыпку і бо-

льш ніколі не дакранаўся да смычка...

У тым жа годзе Меерхольд пакінуў Малы тэатр і арганізаваў, ужо ў якасці рэжысёра, Таварыства новай драмы, дзе паспрабаваў сфарміраваць сваю мастацкую праграму, звязаную з пэтыкай сімвалізма і стылізацыі, з прынцыпамі "ўмоўнага тэатра" і акцэнтавання акцёрскага дзеяння на жывапісна-дэкаратыўнаму падмурку. Зразумела, запрасіў у сваю трупу і Пяўцова, які ў Малым тэатры не паспеў больш нічога сыграць пасля п'есы Гаўптмана.

Восенню з Херсона і пачаліся гастролі новага меерхольдаўскага тэатра па Расіі. У рэпертуары — п'есы Чэхава, Ібсэна, Гаўптмана, Горкага, Талстога, Метэрлінка, Пшыбышэўскага. Акцёрам было цяжка: спектаклі рабіліся за лічаныя дні, практычна без рэпетыцый, а пашарпанія ад доўгіх пераездаў дэкарацыі з невялікай "рэдактурай" перабірліся з адной п'есы ў другую.

Жорсткія ўмовы работы ў правінцыі, згадваў Пяў-

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

- Экспазіцыі:**
- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
 - "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
 - "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". (У рамках экспазіцыі адкрылася выстаўка **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — да 2 лістапада.)
 - "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
 - "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
 - Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.
- Выстаўкі:**
- Выстаўка **"Ад рэалізму да імпрэсіянізму"** (жывапіс XIX — XX стст. са збору Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэі) — да 11 студзеня.
 - Выстаўка **"Зорны шлях"** Мікалоюса Чурлэниса — да 18 кастрычніка.
 - Выстаўка **"Залатое стагоддзе ткацтва. Куншутавыя паясы і партрэты шляхты"** са збору літоўскага Нацыянальнага мастацкага музея М.К. Чурлэниса (Каўнас) — да 4 снежня.
 - Выстаўка твораў народнага мастака Беларусі **Мая Данчыга** — да 16 лістапада.
 - Выстаўка з музеяў Сеула, арганізаваная сумесна з Музеям універсітэта Дангу і карэйскім фондам пры падтрымцы Пасольства Рэспублікі Карэя ў Беларусі, — **"Жыццё Карэі"** — да 6 снежня.

УВАГА! ТУТ МАГЛА Б БЫЦЬ ВАША АФІША!

Звяртайцеся:
+375 17 286 07 97;
+375 17 334 57 41 (факс);
kultura@tut.by

- Выстаўка **"Чароўны шоук"**, арганізаваная Кітайскай карпарацыяй па знешніх культурных мерапрыемствах і Музеям жанчын і дзяцей Кітая пры падтрымцы Пасольства КНР у Беларусі, — да 24 кастрычніка.
- Імпрэзы:**
- Майстар-клас па **традыцыйнай кітайскай культуры** — 17 кастрычніка з 12-й да 14-й.
 - Канцэрты з серыі **"Палітра любімай класікі"** — 24 кастрычніка і 21 лістапада а 19-й.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

Выстаўка:

- **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.

ТЭАТРЫ

- НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
- **17** — **"Царская нявеста"** (опера ў 2-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
 - **18** — **"Церам-Церамок"** (опера ў 2-х дзеях) І.Польскага. Пачатак а 12-й.
 - **18** — **"Баядэрка"** (балет у 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
 - **20** — **"Турандот"** (опера ў 3-х дзеях) Дж.Пучыні.
 - **21, 23** — **"Анюта"** (балет у

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс **"Раўбічы"**, *Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.*
■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
- "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выстаўкі:

- Выставачны праект **"Вялікая прэзентацыя музейных рэліквій: 79 прыступак углыб гісторыі"** — да 31 снежня.
- Выстаўка **"Рэтраспектыва 1965 — 2014"** з фонда Ісмаіла Ахметавы па развіцці адукацыі і падтрымцы культуры (Расія) — да 15 лістапада.
- Выстаўка **"Захавальнікі старой веры"** (мастацкая спадчына стараабраднікаў) — да 15 лістапада.
- Выстаўка **"Матуліна калыханка"** арт-студыі выяўленчага і тэатральнага мастацтва "TALENT".
- Выстаўка фатаграфіі **"Салавейчык — Аўгустсіс. Пачатак і канец эпохі"** — да 8 лістапада.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыі:

- "Мінск губернскай ў канцы XIX — на пачатку XX стст."
- "І з'езд РСДРП у асобах".

- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
 - "Гісторыя Дома-музея І з'езда РСДРП".
- Выстаўкі:**
- **"1960... Мода і стыль"** (арыгінальнае адзенне і аксэсуары 1960-х гадоў) — да 31 кастрычніка.
 - Выстаўка твораў омскага майстра мікрамініяцюры Анатоля Каненкі **"Цуд пад мікраскопам"** — да 31 студзеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

- 2-х дзеях) В.Гаўрыліна.
- **21** — **"Сто слоў пра каханне"** Л.Захлеўнага — Музычныя вечары ў Вялікім (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай). Пачатак у 19.30.
- **22** — **"Чароўная флейта"** (опера ў 2-х дзеях) В.А. Моцарта.
- **24** — **"Іаланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.

Выстаўка:

- **"Джунглі за шклом"** — да 6 сакавіка 2016 года.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.
■ Выстаўка **"Муміі свету"** — да 17 студзеня 2016 года.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, *Музычны зав., 5.*
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
- "Беларуская музычная культура XX ст."
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

Выстаўка:

- Персанальная выстаўка твораў Алеся Шатэрніка **"Тэатр майго жыцця"** — да 31 кастрычніка.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя. **Майстар-класы:**

- **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

Выстаўка:

- Выстаўка дэбютнай аўтарскай льялькі **"Прэм'ера"** — да 22 лістапада.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Святрцова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:

- Міжнародны выставачны праект **"Капляюшы вернісаж"** — да 25 кастрычніка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка-праект **"Паспець паказаць..." Класіка ваеннай фатаграфіі. 1941 — 1945** — да 15 лістапада.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Баявыя нагалоўі засцерагальнага ўзбраення і харугвы Беларускіх зямель X — XVII стст."** — да 13 снежня.

Выставачная зала сектара экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
■ Выстаўка **"Фарбы пленэра"** — да 26 лістапада.

Слуцкая брама
■ Выстаўка **"Археалагічная спадчына Нясвіжа"**.

Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"
г.п. Мір, *Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.*
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
 - Выстаўка **"Партрэты князёў"**
- Тэл./факс: 334 60 08.
- **17** — **"Дажыць да прэм'еры"** М.Рудкоўскага.
 - **18** — **"Два чароўныя парасоны (Стойкі алавяны Салдацік)"** С.Навуменка. Пачатак а 12-й.
 - **18** — **"Містар Розыгрыш"** С.Кандрашова. Пачатак а 12-й.
 - **20** — **"Мабыць?"** Д.Багаслаўскага, А.Марчанкі і трупы тэатра.
 - **21** — **"Раскіданае гняздо"** Янкі Купалы.
 - **22** — **"Кругі раю"** С.Навуменка.
 - **23** — **"Сталіца Эраўнд"** С.Гіргеля.

Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоз — да 31 снежня.

- Выстаўка ўзнагарод алімпійскага чэмпіёна Максіма Мірнага **"Мірныя трафеі"** — да 31 кастрычніка.
- Выстаўка **"Чорна-белыя вандроўкі Барыса Бокшы"** — да 15 студзеня 2016 года.
- Выстаўка **"Свет праваслаўя"** — да 15 студзеня 2016 года.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музей).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выстаўка:

- Выстаўка графічных работ Рыгора Стіпніцы **"Я палітру расквечу каханнем"** — з 22 кастрычніка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з прагінальнай роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Жлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Цэлы свет мне адкрыт"**, прымеркаваная да 80-годдзя мастака Барыса Забошава, — з 21 да 30 кастрычніка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, ул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, ул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:

- **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўка:

- Рэспубліканская выстаўка мастацкага тэкстылю **"Знітанне"**

- **24** — **"Адамавы жарты"** С.Навуменка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

- г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
- **17** — **"Бураціна.ВУ"** А.Рыбнікава. Пачатак у 11.30.
 - **17** — **"Звычайны цуд"** Г.Гладкова. Пачатак а 19-й.
 - **18** — **"Залатое кураня"** У.Улановскага. Пачатак у 11.30.
 - **18** — **"Сільва"** І.Кальмана. Пачатак а 19-й.
 - **19** — **"Дуброўскі"**

— да 1 лістапада.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстаўка:

- Выстаўка **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
- Виртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Куфэрак: шануюная пані"** (рэканструкцыя гістарычных строяў пач. XIX — пач. XX стст.) — да 1 снежня.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
- "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. XIX ст."

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

ВЫСТАВАЧНЫЯ ЗАЛЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, ул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Фотавыстаўка Алены і Ядзвігі Адамчык **"Прырода беларускі (She is nature)"**.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"** (міні-выстаўка "Эпоха гігантаў: знаходкі мегалацірса ў Гомелі" — да 26 кастрычніка).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
- **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.
- **"Свет прыроды"** (выстаўкі "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывельны свет Гомельшчыны") (грот палаца).

Выстаўкі:

- **"Шкло, якое гаворыць праўду"** (люстэркі з прыватнай калекцыі С.Л. Пуціліна) — да 18 кастрычніка.
- **"Крохкія захавальнікі Слова"** (рэдкае рукапіснае і старадрукаваныя кнігі з фондаў музея Гомельскага палацава-паркавага ансамбля) — да 1 лістапада.
- Выстаўка **"Мадэрн — эпоха жаноцкасці"** (сапраўдныя строі і аксэсуары другой пал. XIX — пач. XX стст. са збору Музея гісторыі моды Марыны Івановай (Kiey)) — да 15 лістапада.
- Выстаўка традыцыйных на-

цыянальных кітайскіх строяў, жывапісу, рэчаў дэкаратыўна-прыкладной творчасці — **"Зямля Паднябёсная"** — да 30 лістапада.
■ Выстаўка Акадэміі акварэлі і вытанчаных мастацтваў **Сяргея Андрэякі**.

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- **"Уладальнікі Гомельскага маэнтка Румянцавы і Паскевічы"**.

Выстаўкі:

- **"Кнігі, якія ведаюць усё"** (энцыклапедычныя выданні XIX — XX стст. з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі імя У.І. Леніна) — да 26 кастрычніка.
- Мастацка-адукацыйны праект, прысвечаны творчасці гомельскіх мастакоў **"Край родны, назаўжды любімы"** з фондаў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля — да 31 снежня.

Паўночная крыло палаца

Экспазіцыя:

- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.

Выстаўка:

- Выстаўка **экзатычных жывёл**.

Зімовы сад

■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.
- Выстаўка **"Першая і Другая сусветныя войны ў артэфактах, дакументах і фота"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.

Выстаўкі:

- **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.
- **"Крылы над Лідай"** — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
- Мемарыяльны пакой **Валяціна Таўлая**.
- Выстаўка з прыватнага збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
- Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
- Музейна-вобразная зала **"Як жылі нашы продкі"**.
- Выстаўка **"Тры плюс АРТ"**.
- Выстаўка **"Ад п'яра гусінага, да камп'ютара сучаснага"**.
- Выстаўка **"Чароўны куфар"**.

ГАЛЕРЭЯ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.
■ Выстаўка па выніках XIII Міжнароднага пленэра "Арт-Жыжаль" **"Кераміка ночы"** — да 24 кастрычніка.